

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875.   Andra Kammaren.   N:o 20.

Onsdagen den 17 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades det protokoll, som hölls vid förmiddagssammanträdet den 10 i denna månad.

§ 2.

Till behandling förekom Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 2, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.*

I anledning af de motioner, som inom Riksdagens båda Kamrar i detta ämne blifvit väckta af här nedan nämnde ledamöter samt bland dessa motioner främst de som afsågo dels sammanslagning af försäljnings- och tillverkningsavgifterna å bränvin dels ock bränvins-tillverkningsavgiften höjande för att dymedelst hämma missbruket af ifrågavarande spritdryck, hade Utskottet uti de båda första punkterna af sitt ifrågavarande betänkande gjort följande hemställanden, nemligen:

I punkten 1:

att hvad Herrar *Odelberg, von Koch, Salomon Larsson, J. Sandstedt* och *Gunnar Eriksson* föreslagit angående borttagande af försäljningsavgifterna å bränvin eller deras sammanslagning med bränvins-tillverkningsavgiften samt ersättning till kommuner, landsting och hushållningssällskap för deras andelar i försäljningsavgifterna, icke måtte af Riksdagen bifallas, och

I punkten 2:

att Herrar *Odelbergs, Salomon Larssons* och *Hammarbergs* förslag om förhöjning af tillverkningsavgiften för bränvin icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Frågasatta
ändringar i
brännvinslag-
sättningen.
(Forts.)

Mot dessa förslag voro reservationer inom Utskottet afgifna:

af Friherre *Fock*, med hvilken Herrar *Bennich*, *O. Nordenfelt*, *Hamberg* och *Wijk* förenat sig, och som, uppå anförda skäl, yrkat:

1:o) att Riksdagen, utan afseende å hvad Bevillnings-Utskottet i punkterna 1 och 2 af betänkandet N:o 2 föreslagit, måtte besluta, att tillverkningsafgiften för hvarje kanna brännvin af normalstyrka, som tillverkas inom landet från den dag då beslutet trädit i kraft, skall vara 1 krona 50 öre, dock med bibehållande af det i § 26 mom. 3 af nu gällande tillverkningslag medgifna afdrag, samt vid anmälan af sitt beslut härom i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, dels till förminskning af rusdryckers missbruk, dels till åstadkommande af större jemnlighet vid beskattning af brännvin, de nu utgående särskilda afgifterna för minuthandel med och utskänkning af brännvin kunde upphöra, samt att i sådant fall Kongl. Maj:t ville till näst sammanträdande Riksdag aflåta:

a) förslag till ny lag för försäljning af brännvin och

b) förslag till ersättningar åt kommuner, landsting och hushållningssällskap för de inkomster, som hittills på grund af stadgandena i § 24 af gällande försäljningslag dem tillkommit; dock under förutsättning att ifrågavarande ersättningar, hvad kommuner och landsting beträffar, icke för all framtid borde utgå, utan, i den mån sådant utan allt för stor rubbning i närvarande förhållanden kunde ske, antingen småningom eller på en gång upphöra; och, beträffande hushållningssällskapen, att en större likförmighet i de här af upphemtade inkomsterna, än den som för närvarande eger rum, småningom måtte beredas; och

2:o) att den förhöjning i tillverkningsafgiften för brännvin, som sålunda blifvit besluten, måtte såsom tilläggsafgift till den nu gällande utgöras jemväl innevarande år, samt Riksdagen för sådant ändamål uti ofvan föreslagna skrifvelse i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta i ämnet utfärda nådig kungörelse, att lända till efterrättelse från den tid Kongl. Maj:t finner lämpligt bestämma.

af Herr *Per Ericsson* i Wik, hvilken föreslagit:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huru vida icke, till vinnande af större säkerhet och jemnlighet vid beskattning af brännvin, de nu utgående särskilda afgifterna å tillverkning och försäljning af brännvin kunde utbytas mot en till statsverket ingående gemensam tillverkningsafgift, samt att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen aflåta förslag i detta afseende, hvarförutan Friherrarne H. J. Hamilton och Nordenfalk, utan att angifva beskaffenheten af sina meningsskiljaktigheter, låtit an-teckna sig såsom reservanter mot Utskottets förslag.

Då nu föredragningen af detta betänkande skulle börjas, hemstälde Herr Talmannen, att, med hänsyn till det nära samband, som förefunnes mellan Utskottets i ofvan omförmälda tvänne punkter framlagda förslag, och enär de anmälda reservationerna afsågo dessa begge punkter gemensamt, samma punkter måtte få i ett sammanhang föredragas och behandlas; och lemnade Kammaren härtill sitt bifall, i följd hvaraf uppläsning nu skedde af Utskottets hemställanden i så väl 1:sta som 2:dra punkten.

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinlag-
stiftningen.
(Forts.)*

Ordet begärdes derefter af:

Friherre Fock, som anförde: Till nu föreliggande betänkande har jag afgifvit särskild reservation, hvilken vunnit understöd af åtskilliga Utskottets ledamöter. Åberopande de skäl, som i denna reservation blifvit anförda, inskränker jag mig för närvarande till den hemställen:

1:o) att Riksdagen, utan afseende å hvad Bevillings-Utskottet i punkterna 1 och 2 af betänkandet N:o 2 föreslagit, måtte besluta, att tillverkningsafgiften för hvarje kanna brännvin af normalstyrka, som tillverkas inom landet från den dag då beslutet trädte i kraft, skall vara 1 krona 50 öre, dock med bibehållande af det i § 26 mom. 3 af nu gällande tillverkningslag medgifna afdrag, samt vid anmälan af sitt beslut härom i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täckes taga i öfvervägande, huruvida icke, dels till förminskning af rusdryckers missbruk, dels till åstadkommande af större jemnlighet vid beskattning af brännvin, de nu utgående särskilda afgifterna för minuthandel med och utskänkning af brännvin kunde upphöra, samt att i sådant fall Kongl. Maj:t ville till näst sammanträdande Riksdag afåta:

a) förslag till ny lag för försäljning af brännvin och

b) förslag till ersättningar åt kommuner, landsting och hushållningssällskap för de inkomster, som hittills på grund af stadgandena i § 24 af gällande försäljningslag dem tillkommit; dock under förutsättning att ifrågavarande ersättningar, hvad kommuner och landsting beträffar, icke för all framtid borde utgå, utan i den mån sådant utan allt för stor rubbning i närvarande förhållanden kunde ske, antiugen småningom eller på en gång upphöra; och, beträffande hushållningssällskapen, att en större likformighet i de här af upphemtade inkomsterna, än den som för närvarande eger rum, småningom måtte beredas;

2:o) att den förhöjning i tillverkningsafgiften för brännvin, som sålunda blifvit besluten, skall såsom tilläggsafgift till den nu gällande utgöras jemväl innevarande år, samt att Riksdagen för sådant ändamål uti ofvan föreslagna skrifvelse i underdånighet anhåller, det Kongl. Maj:t täckes låta i ämnet utfärda nådig kungörelse att lända till efterrättelse från den tid Kongl. Maj:t finner lämpligt bestämma.

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

Jag anhåller, att proposition på denna min hemstallan måtte göras.

Herr Hammarberg: Vi stå nu åter framför en fråga, som många gånger förut och senast förlidet år utgjort föremål för denna Kammarens öfverläggningar och upptagit en icke obetydlig del af vår uppmärksamhet. Den föreligger åter och torde än vidare återkomma, om den ej nu erhåller sin rätta lösning, ty frågan är af den natur, att den icke gerna kan falla.

Då jag här talar om den *fråga som föreligger*, menar jag egentligen *den* om bränvinets fördyrande såsom ett bidragande medel för hämmande af varans missbruk eller ett fortgående på samma bana, som i principielt hänseende af 1854 års lagstiftning biträdades och sedan dess konsekvent blifvit följd. Att jag härvid uppträder såsom målsman för den motion, jag nu vid tvänne riksdagar väckt, torde följa af sig sjelf. Jag har deri förordat den princip, hvilken jag, efter noggrann pröfning och moget öfvervägande ansett böra verksamt bidra till uppnående af det önskade målet. Jag säger ingalunda, att ett dylikt fördyrande af varan *i och för sig* kan tillmätas någon större betydelse. Många äro de skäl, som blifvit anförda emot lämpligheten af en sådan åtgärd, och af dessa är icke det minst viktiga det, som framhölls af en talare från Skåne, då frågan i fjor behandlades af Kammaren. Han sade, att hjälpen emot det öfverklagade onda icke vore att söka i prisstegningen å bränvinet, utan förmenade, att man genom bildningens spridande bland folket och detsammes upplysande om dess eget sanna bästa i detta hänseende säkrast skulle nå det eftersträfvade målet. Han har otvifvelaktigt rätt häri, och erfarenheten, som vi ju böra rådfråga i detta som i andra fall, vittnar om riktigheten af denna åsigt. Hade ej det svenska folkets hjertas jordmån varit på förhand beredd för de grundsatser, som af 1854 års lagstiftning upptogos, hade densamma måhända icke haft den verkan, som den medförde. Men denna jordmån hade under årtal blifvit beredd, såsom historien om våra nykterhetssträfvanden utvisar. Under den tid då husbehofsbränningen florerade, fanns bland de många, som då arbetade för vårt lands välgång *en* person, hvilken framför andra fått sitt namn inskrifvet i den historien och med skäl äfven förtjenar att hafva det förvaradt i våra riksdagsprotokoll — denne man är Pehr Wieselgren, nuvarande domprosten i Göteborg. Han — framför andra — förberedde genom sina nykterhetssträfvanden svenska folket att tillgodogöra sig de fördelar, som 1854 års lagstiftning utvecklade. Således är det sant äfven i detta fall — och mycket mera kunde anföras som exempel derom, att upplysning och undervisning för folket utgör sjelfva grundvalen för åstadkommande af en stadigvarande förbättring i detta hänseende, men, mine Herrar, äfven härvid erfordras bundsförvandter. Det finnes nemligen mörka nästen, dit upplysningen icke förmår att intränga, och dit måste vi söka att komma på andra vägar. Det är der lagstiftningen måste hjälpa oss, men den bör gå hand i hand med redliga och allvarliga sträfvanden. Om vi än för närvarande sakna en så varm apostel, som man ju med fog kan kalla

Domprosten Wieselgren, under den tid han som kraftigast uppträdde, böra vi ej deraf fälla modet, utan hvar i sin stad låta oss eggas till mera kraftig sjelfverksamhet, helst vi hafva för ögonen hvad stor framgång han och hans många senare medhjelpare genom deras nykterhetssträfvän haft, i det att bränvinstillverkningen, som för tjugu år sedan uppgick till 50 millioner kannor årligen, småningom nedgick till 10 millioner, såsom förhållandet var 1867 eller 1868.

Jag tillåter mig här i parentes nämna, att detta synes mig vara ett faktum, som bevisar, att *svenska folket* visserligen icke, såsom det, ty värr, mången gång framhållits uti så väl in- som utländska tidningar, framför andra nationer är ett åt rusdrycker hängifvet folk. Detta kan jag, för min del, ej medgifva och jag stödjer mig härutinnan vid det nu anförda förhållandet, att konsumtionen så betydligt nedgått, att den sjunkit från 50 till 10 millioner kannor, ehuru den beklagligtvis sedermera åter stigit till 18 à 20 millioner, men detta har dock delvis sin förklaring i en under tiden ökad befolkning och synnerligast en under senare åren ökad välmåga. Jag ber emellertid att få fästa uppmärksamhet derpå, att på samma gång de nykterhetssträfvanden, hvarom jag ofvan talat, hade den fördelaktiga verkan, att de åstadkommo en, snart sagdt, absolut nykterhet hos en god del af det svenska folket, så att bruket af bränvin på många ställen nästan alldeles bortlades eller åtminstone betydligt minskades, på samma gång har det inträffat här som i så många andra fall, att floden grävt nya flodbäddar, hvilka, i den mån de sammanträngts, gått mera på djupet och skapat de der mörka nästona, der lagstiftningen framför allt måste komma oss till hjälp.

Det är uti de stora städerna, der mycket folk finnes sammanträngdt, och på marknader eller dylika samlingsplatser, der folket samlas i mängd, som missbruken isynnerhet inträffa. Der kan icke upplysningen ensam verka; der behöfves detta kraftiga medel, nemligen lagstiftningen, fördyrande varan, ett medel, som direkt talar till dem som supa, så länge penningarne räcka. Detta är ett sorgligt medel, men der icke annat hjälper, må man försöka på detta sätt. Man åberopar så ofta den allmänna meningen och dess kraft; och, mine Herrar, jag tror, att det finnes en allmän mening inom vårt land derom, att något måste göras för att hämma de missbruk, hvilka, om de än icke gå så mycket ut på vidden, dock gå så mycket mera på djupet, och att denna åtgärd bör vidtagas på lagstiftningens väg genom *varans fördyrande*. Derföre hoppas jag, att denna sak icke jemväl vid denna riksdag måtte helt och hållet förbises.

Emot min motion hafva framställts så många invändningar, att det är mig nästan omöjligt besvara dem alla, men några anser jag mig dock böra upptaga, ehuru det är svårt att i denna fråga säga något nytt, då den så ofta varit behandlad, att man nära nog tvingas att återupprepa hvad som förut både kraftigare och bättre framhållits.

Man har invändt, att varans fördyrande icke så mycket skulle drabba den egentlige suparen, utan snarare den ordentlige förbrukaren. Denna invändning synes mig mer än alla andra utgöra ett de obotfärdigas förhinder, ty det kan väl icke sägas, att några öres

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinstag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

förhöjd utgift om dagen skulle blifva så känbar för den ordentlige förbrukaren, som dagligen använder en eller två supar — om jag får begagna detta fula ord — utan det är egentligen för den, som missbrukar brännvinet och tager tio kanske femton supar om dagen, man genom varans fördyrande vill hämma konsumtionen. Således kan icke denna invändning hafva något att betyda för den, som allvarligt betraktar frågan.

Vidare har framhållits — och äfven Utskottet har i sina motiv anfört — huruledes detta fördyrande af varan blifvit försökt i andra länder, och man har dervid företrädesvis åberopat England, der skatten på spritdrycker blifvit höjd mer än på något annat ställe. Denna invändning besvarades af en talare redan vid förra riksdagen. Det är sant, att skatten blifvit höjd i England — och det har icke skett förgäfvos — men hvad man der förbisett, är att man icke på samma gång gjort något för att ordna utminuterungen och utskänknigen. Deremot hafva dessa två principer gjort sig lika gällande i vårt land, der lagstiftningen insett och erkänt vigten deraf, att, på samma gång varan fördyrades, äfven åtkomsten försvarades genom restriktioner i afseende å försäljningen. Huru mycket godt detta kombinerade system verkat, derom kunna många af våra samhällen lemna vitsord, och detta synes således icke kunna utgöra någon grund för antagandet, att detta medel icke vore verksamt.

Bland öfriga invändningar är äfven den, att fördyrandet af varan skulle åstadkomma en tillväxt i lurenrejeriet och lönbränningen. Det har redan påpekats, att dessa spöken föga betyda, ty våra lagar i den vägen äro nu mera långt verksammare än de förut varit, och den allmänna upplysningen, hvarom man talat, har också verkat derhän, att dylika lagbrott nu mera icke kuuna så oblygt passera som för 20 eller 30 år sedan. Det finnes jomväl auktoriteter, som klart framhållit, att någon synnerlig olägenhet i detta hänseende icke torde vara att befara, och särskildt hvad smugglingen beträffar, läser generaltulldirektörens uttalande ej sakna betydelse.

Slutligen har också såsom ett argument framhållits, att vi för närvarande icke behöfva några penningar. Det skulle vara godt, om så vore, och för min del önskar jag, att den ifrågasatta förhöjningen i brännvinskatten icke må bereda oss ökad statsinkomst. Tvärtom vore det en lycka, om genom föreslagna förändringen en minskning uppstode i den inkomst, statsverket redan hemtar ur denna grumliga källa. Men skulle så olyckligt inträffa, att den icke åstadkomme en dylik verkan, utan i stället ökade statsinkomsten — vore då, mine Herrar, detta, förbiseende orsakerna dertill, i och för sig sjelt en så stor olycka? Hafva vi icke tillfälle att kunna godtgöra detta på mer än ett sätt? Få vi öfverflöd på penningar, så finnas ju andra skatter, som kunna tåla vid att nedsättas. Ut i min motion förra året vidrörde jag denna sak, men har icke gjort det nu, derföre att jag sett andra förslag derom framkomma, hvilka antagligen snart komma att hvila på Kammarens bord. Har staten att förvänta än ytterligare förhöjda inkomster af denna skattetitel, såsom man vill antaga, derest lagstiftningen förändras i af mig angifven syftning, då kunna

ju andra skatter å nödvändighetsvaror i samma mån nedsättas, och i så fall bortfaller ännu ett stöd för dem, som säga, att den ökade bränvinsbeskattningen skulle komma att trycka hårdt på mängden; men om äfven dessa skatter ej undergå förminskning, talas ju så mycket om borttagande af andra skatter af vida större betydelse för statsbudgeten, och det kan väl då vara godt att vinna inkomster på andra håll, synnerligast då nu stora frågor föreligga, hvilka taga stora summor i anspråk. Jag anser således, att en ökad inkomst genom denna förändring svårigen skulle kunna åstakomma någon så stor skada.

Sedan jag sålunda försökt att bortplocka det ena stödet efter det andra för de argument, som uppstälts mot det af mig väckta förslag, ber jag slutligen att få nämna något om de olika principer, som förefinnas uti mitt förslag i jemförelse med Friherre Focks reservation. Vi gå båda åt samma mål, fastän på något skilda vägar. Jag hyser för min del stora betänkligheter vid att borttaga konsumtionsafgiften å bränvin, och detta af de skäl, som här flera gånger framhållits, synnerligast vid 1870 och 1871 årens riksdagar, då denna fråga här behandlades. Dessa betänkligheter voro hufvudsakligast, att genom ett sådant stadgande som det omförmälda det skulle blifva synnerligen svårt för de kommuner, som ville ändamålsenligt ordna brännvinsförsäljningen, att kunna göra detta på ett tillfredställande sätt; att det mötte svårighet vid att kunna bedöma, till hvem försäljningsrätten skulle lemnas; att man icke skulle kunna rätt tillse, att stadgandena efterleddes; att mannamån och godtycke dervid lätt skulle få insteg m. m. På grund af alla dessa och dylika betänkligheter, som förekomma mot ett stadgande, sådant som det i reservationen föreslås, anser jag vara mest välbeträckt, att nu fattades beslut om att endast höja tillverkningsafgiften. Men, mine Herrar, jag önskar så allvarligt och lifligt att vinna det stora målet, att jag uppriktigt bekänner, att, om vid en blifvande votering endast Utskottets förslag och Friherre Focks reservation komma under omröstning, jag hellre biträder reservationen, emedan denna står mina önskningsar mycket närmare. Jag har dock velat framhålla fördelarne af mitt förslag och skulle lifligt önska, att detsamma måtte kunna vinna något större understöd i denna Kammar och slutligen äfven af Riksdagen antagas.

Jag vill icke för tillfället längre upptaga Kammarens tid, synnerligast då jag väl sedermera, efter det andre talare uppträdt, kan blifva i tillfälle att vidare bemöta de invändningar, som emot min åsigt kunna göras, så vida desamma ej komma att af andra på ett bättre sätt vederläggas, än jag kan göra. Jag yrkar bifall till min motion.

Herr Engländer: Det är onckligt, att stora svårigheter möta att ytterligare lappa och göra ändringar i vår nu gällande, trasiga bränvinslagstiftning, helst man nu hållit på dermed i så många år, eller från 1698, om jag ej missminnes, utan att man kommit till något nöjaktigt resultat. Jag har visserligen tillhört deras antal, som ansett, att bränvinsmissbruket skulle kunna hejdas genom bränvinets för-

*Frågasatt
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

dyrande, men då Utskottet och Första Kammaren icke delat dylika åsigtter, tror jag man icke på den vägen vinner ändamålet. Om man nu, såsom jag tror hvar och en i denna Kammare måste göra, anser det nu rådande missbruket af spirituösa drycker för ett ondt, så är det väl skäl att söka upprycka detta onda med rötterna. Dervid vet jag icke något annat medel än att *helt och hållet förbjuda all bränvinstillverkning inom landet* och med detsamma höja tullen på importerade utländska spritvaror, om icke äfven dylik införsel kan förbjudas. Något annat sätt att komma till målet fins icke, efter min uppfattning, och genom att år från år söka vid riksdagarne åstadkomma smärre förändringar i brännvinslagen, kommer man icke till annat än obetydliga palliativ, som sakna all kraft att hämma det onda.

Hvad Friherre Foeks reservation vidkommer, anser jag densamma oantaglig. Det rör väl icke staten eller det allmänna, om enskilda kommuner gjort upp sina beräkningar med fästadt afseende på den inkomst de fortfarande skulle få åtnjuta af brännvinsmedlen. Icke behöfver staten ikläda sig något betalningsansvar för de skulder, kommunerna, i följd af dylika beräkningar, iklädt sig, i händelse dessa skulle slå fel och kommunerna beröfvas den påräknade inkomsten. Vill man stadga en sådan princip, så skulle ju äfven hvarje handlande, som uppgjort sina affärsberäkningar med ledning af bestående förhållanden, ega rätt att af staten fordra godtgörelse, i händelse genom något stadgande en rubbning eller förlust i hans affärsrörelse genom förändrade tullbestämmelser skulle uppstå.

Jag hemställer till Herrarne sjelfve, hvad ersättning våra jordbrukare fingo för upphörandet af husbehofsbränningen. Så vidt jag kan påminna mig, bestod denna ersättning endast deri, att staten inlöste de till brännvinsbränningen begagnade redskapen efter det låga priset af, om jag minnes rätt, 40 skilling eller 84 öre per skålpund, under det att inköpspriset hade uppgått ända till 1 R:dr 25 öre skålpundet. Brännvinsbrännarne blefvo dessutom ofta ganska hårdt uppskörtade af kopparslagarne, som t. ex. satte in i redskapen dubbla uttappningsrör och fylde dessa med bly och begingo åtskilliga andra fuffens vid tillverkningen af redskapen. Brännvinsbrännarnes förlust till följd af husbehofsbränningens borttagande var således ej så obetydlig; men någon klagan i anledning deraf hördes ej, åtminstone icke i min hemort; tvärtom, husbehofsbränningens afskaffande framkallade der en allmän glädje, man trodde och hoppades till och med att all brännvinsbränning skulle upphöra och fann sig bittert besviken, då det snart visade sig, att det huvudsakliga resultatet af den nya brännvinslagstiftningen endast var att i ett mindre antal mera förmögne jordbrukares händer lägga bränvinstillverkningen, men ingalunda någon varaktig minskning i tillverkningen eller konsumtionen af den farliga drycken, utan motsatsen. Jag sade, att tillverkningen af brännvin ej minskades genom husbehofsbränningens upphäfvande, utan ökades. Ty derefter har mera brännvin årligen tillverkats, åtminstone har fyllerilasten i större grad öfver allt tilltagit, och dessutom är det aldrig bevisadt, att husbehofsbränningen någonsin uppgick hvarken till 40 eller

50 millioner kannor årligen. Under husbehofsbrännningens tider fabricerades bränvinet i mycket små kvantiteter, då tillverkningen nu bedrifves, visserligen af ett ojemförligt mindre antal personer, men i en relativt vida större skala. Husbehofsbränningen, i min hemort åtminstone, inskränkte sig då i regeln till 10, 15 à 20 och af högst få till 100 kannor om året för hvarje tillverkare och afsåg ofta endast tillfredsställandet af familjens eget behof och erhållandet af drank till föda åt kreaturen. Då husbehofsbränningen afskaffades, hade för öfrigt på många ställen, r. ex. inom den församling jag tillhör, många bränvinsbrännare, dertill drifna af moraliska skäl, redan nedlagt tillverkningen.

Till det sagda vill jag lägga ännu en omständighet. Måne det är staten värdigt att i sin puag stoppa dessa. till större delen just af de fattige utpressade medel? Man säger, att staten ej kan undvara denna stora inkomstkälla, och att tillverkningen af bränvin derföre måste vara tillåten. Jag svarar, att det omöjligen kan vara med statens ändamål öfverensstämmande att för sin räkning använda dylika, om jag så må säga, syndapenningar, vore det också för ett så godt och nyttigt ändamål som t. ex. folkundervisningens höjande och förbättring. Och behöfver staten oundgängligen denna inkomst, så torde det väl kunna gå för sig att på annat sätt skaffa honom den, t. ex. genom att höja allmänna bevillningen. Dessutom, afräknar man alla kostnaderna för de olyckliga, som sitta inom fängelsets galler och begråta sin frihet, till följd af missbruket utaf bränvin, de många sjukdingar, som ligga på sjukhusen af samma orsak, och all den fattigvårdskostnad, som utgår så väl från städer som landtkommuner, så tror jag icke många millioner återstå för staten; jag vet väl, att för alla dessa ändamål ej utgifterna direkte utgå från staten; men hvarföre i alla fall taga med den ena handen och kasta bort med den andra? Behållningen blir då i sjelfva verket ingen.

Man talar ofta här i Kammaren om att skatterna icke böra tynga på den mindre bemedlade delen af befolkningen; man vill t. ex. taga bort mantalspenningarne, man vill icke tillåta att folkskoleafgiften skall höjas o. s. v. Allt detta låter ofantligt bra; men bättre vore om man beslöt att förbjuda all tillverkning af bränvin inom landet, då skulle en ofantligt stor nedsättning ske i den fattigare folkklassens beskattning, som ovilkorligen skulle leda derhän, att den utan svårigheter skulle kunna betala både mantalspenningar och folkskoleafgift. Det onda skulle då hafva blifvit uppreckt med roten och man skulle slippa att oupphörligen riksdag efter riksdag mot detsamma söka botemedel, hvilka ändock allesammans förr eller senare förfela ändamålet och i alla händelser endast äro palliativ. Jag inser ganska väl, att det yrkande jag ämnar framhålla och derå anhålla om proposition skall blifva bemött med hån och förakt, kanske äfven med ogillande. Må så ske, men jag skall dermed vinna ett mål, nemligen visshet derom, huru vida denna Kammare vill borttaga detta erkänt onda. Bifalles detta mitt yrkande, så skulle 1875 års Riksdag hafva gjort sig väl förtjent om fosterlandet, dess namn skulle då med oförgätliga bokstäfver vara inskrifvet i historien; vi skulle då hafva fattat

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Fortsa.)*

*Frågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

ett beslut, som skulle af hela landet helsas med glädje och bifall, icke minst af våra kommittenter.

Mitt förslag, hvarå jag vördsamt anhåller om proposition, är af följande lydelse: "att ingen ändring nu företages i gällande brännvinslagstiftning; att all sprittillverkning skall med 1878 års slut inom landet upphöra, med undantag för kemiska och tekniska ändamål; samt att tullen samtidigt å utländsk sprit eller spirituosa, som importeras, höjes med minst 100 procent."

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag skall icke blifva vidlyftig i denna fråga, i synnerhet sedan den förste ärade talaren helt kort yrkade bifall till sin reservation. Jag hade visserligen trott, att han något utförligare skulle hafva sökt försvara sin reservation, men då så icke skett, antager jag, att han icke mycket håller på de skäl, han der uttalat, och detta så mycket hellre, som man af samme talares anförande i detta ämne i fjor finner, att han då uttalade sig i motsatt riktning mot nu. Jag får säga, att jag något förundrar mig öfver denne persons ställning till denna fråga, i synnerhet som man känner, hvilket inflytande han har på dylika ärendens behandling. Jag må tillägga, att jag, för min del, icke har stort förtroende till de åsigtter han nu i sin reservation uttalat, eftersom det visar sig, att dessa åsigtter från det ena året till det andra skifta i hvarandra motsatta riktningar. Jag har uppmärksamt genomläst hans reservation och på grund af densamma sökt bilda mig ett omdöme om hvad han i denna sak verkligen vill, men för mig är det rent af oförklarligt, hvad han egentligen menar.

Endast en sak är klar i denna reservation, och det är, att han vill höja tillverkningskatten för brännvin till 1 krona 50 öre per kanna. Om jag kunde blifva öfvertygad, att man genom en dylik skatteförhöjning kunde vinna det dermed afsedda ändamålet, superiets minskande, skulle äfven jag gå in på ett förslag i sådant syfte. Men min öfvertygelse är tvärtom den, att man på denna väg icke skall kunna hämma det öfverklagade missbruket af brännvin. Med de numera högt uppdrifna arbetslönerna är det klart, att den ifrågakända skatteförhöjningen icke skulle synnerligen försvåra åtkomsten af brännvin för den, som emellanåt önskar sig ett rus. Den som, utan att lyssna till förnuftets röst, endast öfverlemnar sig åt superilasten, komme derigenom endast så mycket förr att hemfalla under fattigvården. För att hindra detta onda bör man såluuda genom lagstiftningen slå in på en helt annan väg än att fördyra brännvuet. Det enda rätta sättet härvidlag är, enligt min tanke, att helt och hållet taga från kommunerna den andel af försäljningsavgiften, som för närvarande tillfaller dem, så att kommunerna icke vidare få den ringaste förtjenst af brännvinsförsäljningen. Ty, såsom förhållandet nu är, uppammas kroglifvet, och ju mer kommunen förtjenar på brännvinsförsäljningen, desto mer florerar äfven superiet. Om nu dessa inkomster borttagas från kommunen, men kommunen likväl fortfarande får utöfva någon kontroll öfver brännvinsförsäljningen, så tror jag att derigenom det åsyftade ändamålet i någon mån kunde vinnas.

Man har sagt, att den allmänna meningen i landet fordrar, att någonting nu måtte göras i denna sak. För min del är jag icke alldeles ense med de talare, som påstå detta, ty jag har den uppfattning af saken, att det icke är så farligt med superiet, som man här velat påskina. Den klagan i sådan riktning, som stundom förefinnes, synes mig hafva sitt egentliga ursprung från den religiösa fanatismen och dess ofördragsamhet mot allt hvad spirituösa drycker heter. Från detta håll är det, som det ropet kommit, att svenska nationen i sedligt hänseende vore sämre än andra folk. Men det är icke sant. Ofverdrift i afseende å superi finnes visserligen nu liksom alltid på vissa håll; men jag tror icke, att man med skäl skall kunna påstå, att det för närvarande står sämre till hos oss än förut i detta hänseende, utan jag är tvärtom fullt förvissad, att på många ställen inom landet nykterheten under senare åren betydligt tilltagit.

Det är visserligen sant, att nu mera bränvin än förut tillverkas; men icke kan jag finna, att fyllerilasten derföre tilltagit; snarare tvärtom, ty bränvinet är nu mera fördeladt på landsbygden och begagnas mera måttligt, än hvad förut varit fallet.

Man har sagt, att den ser spöken, som säger, att genom varans fördyrande smuggling och lönbränning skulle komma att existera. Jag tror snarare, att den ärade talaren såg spöken, då han skildrade superiet så som han gjorde; äfven deri lågo, efter mitt förmenande, spökhistorier, och icke så obetydliga ändå.

Här har äfven talats om husbehofsbränningen, och att, då den samma afskaffades, tillverkarne fingo aflösning af staten. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att denna aflösning var så obetydlig i jämförelse med de kostnader, den enskilda tillverkaren fått vidkännas för redskap m. m., att den icke ens förtjenar nämnas, jag var sjelf vid den tiden bränvinstillverkare. Jag vet således hvad uppsättningen af bränneriet kostade och jag vet också, att vi i ersättning för redskapen icke erhöilo mera af staten än en tiondedel af redskapens värde. Den ärade talaren ville nu på denna omständighet grunda rättighet för städerna att för minsta försäljningsavgift erhålla full ersättning; men jag tror för min del icke, att ett sådant resonnement håller stånd.

Om vi nu antaga Friherre Focks reservation, så få vi i första rummet icke annat än en skatteförhöjning till 1 krona 50 öre per kanna; sedermera skola vi aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t; och först då frågan kommer igen, få vi se, hvad vi i reformväg kunna erhålla. Jag, för min del, tror icke mycket på denna reform; den är för mig ganska dunkel; och jag tror, att, om en sådan förändring skulle göras, man också får framställa förslag derom, att alla afgifterna skola ingå till staten, och denna fråga således blifva en statsregleringsfråga, som skall genom gemensam votering afgöras. Vill man inslå på den vägen och i sammanhang med denna fråga göra en skatteförhöjning, så skall jag icke vara deremot. Det kunde vara billigt. Huru reservanten, då han sjelf förklarar, att man icke skattar för mer än $\frac{1}{2}$ af hvad som säljes, kunnat komma till det resultat, att han föreslagit skatten till 1 krona 50 öre per kanna, kan jag icke förstå. Jag vill nu emellertid yrka bifall till Utskottets förslag.

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

Herr Per Nilsson i Kulhult: Jemte det jag till fullo instämmer i hvad den siste ärade talaren anfört, vill jag förklara, det jag icke tror, att det mål, som här åsyftas, skulle vinnas genom en förhöjning i brännvinstillverkningsafgiften. Det är naturligt, att, så länge det så kallade vinbryggeriet florerar, producenter af vin på många ställen skola uppstå; och jag vill på samvete fråga den ärade talaren på kronobergsbänken, som sjelf är stor vinbryggare, om icke den produktion, han drifver, är lika skadlig för landet som brännvinstillverkningen. Åtminstone påstod man ju, att dessa inhemska viner så väl som de utländska innehålla hälften alkohol, och hvad särskildt vidkommer den ort jag tillhör, så tror jag, att brännvinet der icke åstadkommer så stor skada, som just dessa viner. Man behöfver icke resa långt på jernvägen, förr än man påträffar profryttare, som medföra prof å sådana viner, och om jag än icke vet, hvar dessa viner äro tillverkade, så vet jag dock, att de äro för helsan lika skadliga och för samhället lika demoraliserande som brännvin.

Jag har icke förmåga att så, som jag borde, yttra mig i frågans detaljer och gendrifva de satser, som här blifvit framkastade, och jag vill derföre inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Biesert: Att den nu föreliggande frågan så ofta återkommit vid föregående riksdagar, bör icke förundra någon, ty den är för hela svenska folket af den allra största vikt; likasom hvarje sann fosterlandsvän lifligt och varmt önskat att få densamma löst så tillfredsställande som möjligt; men deremot kan jag icke annat än förundra mig öfver, att den nu återkommit efter de kraftiga och genomgripande förändringar deri, som vid sistlidna riksdag egde rum.

Jag hade föreställt mig, att man åtminstone skulle låta den lag, som nyss träd i kraft, verka ett år, innan man företog sig att göra några nya förändringar. De förändringar, som vid sista riksdagen vidtogos, tror jag mig, på grund så väl af egen erfarenhet som efter erhållna upplysningar från landsorten, kunna intyga hafva varit ganska verksamma, ehuru, då den nya lagen gält så kort tid, man naturligtvis icke kan hafva någon säker föreställning derom. Denna lag har verkat välgörande icke endast derigenom, att den motverkat den s. k. salningen, i det att partihandeln höjts från 15 till ett minimum af 100 kannor, utan äfven och ännu mera derigenom, att kommunerna fått rätt att ordna handeln. Den har i senare hänseendet verkat en bättre anda, en friskare vind inom kommunerna. På många ställen ansågs förut såsom en skam, ja, såsom vådligt att angiiva en lönkrögare. Så är icke nu förhållandet, utan denna sak uppfattas nu mera allmänt såsom en kommunal pligt, i ordningens och sedlighetens intresse.

I afseende å den vid betänkandet fogade reservation, så är den visserligen talangfullt skrifven, men det fordras likväl, att man noga betänker sig, innan man går in på de i densamma framställda åsikter.

För min del synes det fara värdt, att den föreslagna förhöjningen af bränvins-skatten från 80 öre till 1 krona 50 öre skulle verka till återupplifvande af den lyckligtvis numera högst sällsynta lönbrännin-gen och smugglingen. Man kan visserligen invända, att faran häraf icke är så synnerligen stor, men jag svarar härtill, att frestelsen till lönbränning och smuggling blir i samma mån större, som skatten höjes, ty man bör besinna, att ett premium på varan af 1 krona 50 öre per kanna gör affären ganska lönande; och det vore, efter min uppfattning, ganska beklagligt, om denna olycksbringande industri återigen skulle blifva rådande.

I afseende å denna förhöjda skatt framhålles visserligen, att den skulle verka till hämmande af förbrukningen. Detta vore väl sant, för så vidt man kunde hänföra bränvinet till vanliga konsumtions-artiklar, men så är icke förhållandet. Jag fruktar, att den egentliga suparen, för hvilken denna undantagslag väl egentligen stiftas, icke derigenom afhålles från ett fortsatt superi, ty för honom betyder det föga eller iutet, om en kanna bränvin kostar 2, 3 eller 4 kronor; hela skilnaden blir blott, att hans inkomster blifva mera otillräckliga för uppehållet af hans olyckliga familj. Jag tror således icke, att den ifrågasatta förhöjningen skulle medföra så stora och lyckliga verkningar, som många föreställa sig.

Hvad beträffar förslaget att sammanslå försäljnings- och tillverkningsafgifterna, så uppstår den frågan: huru skall man ordna försäljningen?

Skall den, såsom en ledamot i Första Kammaren föreslagit, göras fri? Denna åsigt torde han stå ensam om. Jag tror dessutom, att, om Riksdagen skulle fatta ett sådant beslut, detta skulle emottagas med ett välförtjent och berättigadt ogillande inom hela landet.

På grund af hvad jag sålunda anförde, får jag yrka bifall till Utskottets betänkande.

Herr Fredricson: Under hela den tid jag varit med vid riksdagen, har denna fråga utgjort ett tvisteämne och ett föremål för upprepade försök att motverka det öfverklagade onda. Förre Riksdagens beslut att höja minsta partihandeln från 15 till 100 kannor, tror jag varit ett stort steg framåt till hämmande af superiet, i synnerhet i landsorterna, men att nu, såsom reservanten föreslagit, höja skatten till 1 krona 50 öre, anser jag, för min del, orimligt, och jag tillägger, att det tvifvelsutän skulle försaka ovilja och hat hos den fattigare befolkningen. Jag tror icke heller, att en sådan åtgärd skulle medföra någon nytta för staten; först när behof af ökade skatter uppstår, är tid att tillgripa en sådan utväg.

Den förste talaren har sagt, att något måste göras, för att hämma superiet, men, mine Herrar! icke hämmar man superiet genom att höja priset, ty hvad gör det suparen, om han betalar 1 eller 2 öre mera för supen? Ingenting, derom är jag förvissad.

Reservanten har sagt, att han skall försöka att upprycka det onda med roten. Mine Herrar, kunde han göra det, skulle jag vara den förste att vilja tillerkänna honom en nationalbelöning, men jag

Hörsatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Ports.)

tror icke, att han är mäktig dertill, åtminstone icke på det sätt han föreslagit.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Clairfelt: Utan att vara ledd af en sådan religiös fanatism, hvarom en talare ordat, och lika angelägen som han, att vår nation må inför andra nationer stå fläckfri och icke bränmärkt såsom sedeslös, är jag dock fullt förvissad, att superiet inom vårt land tilltagit i en högst betänkelig grad -- jag hvarken kan eller vill fördölja det. Det enda sättet att förekomma superiet är, efter min övertygelse, att förhöja priset på varan och så mycket som möjligt inskränka krogarnes antal. Jag betviflar icke, att på många ställen bränvinsförsäljningen är ordnad på ett godt och ändamålsenligt sätt. och jag betviflar icke heller, att de betydliga medel, som på många ställen tillflutit kommunerna, användas på ett nyttigt sätt, men hvad jag vågar tvifla på, är, att, då kommunernas ekonomiska intresse kommit i strid med sedlighetens intresse, detta senare blifvit fullt tillgodosedt. Det ligger i den menliga naturen, att, då något är att vinna på en sak, andra högre intressen förbises. Jag tror därför, att genom en lagstiftning i den riktning, som Friherre Focks reservation innehåller, ett stort steg skulle tagas framåt; och då jag anser det vara i främsta rummet hvarje stadsrepresentants skyldighet att arbeta på undanrödjandet af hvarje anledning till ovilja mellan städerna och landsbygden, så att stad och land må betrakta sig såsom *ett*, och man icke må anse sig här representera hvarken stad eller land särskildt, utan hela det stora fäderneslandet, samt jag är öfvertygad, att den bränvinslagstiftning, som i föl antogs, i sin vidare tillämpning skall komma att medföra många nya förvecklingar mellan stad och land, så vill jag för min del biträda Friherre Focks reservation, dock med någon modifikation.

Jag anser nemligen rättvisa och billighet kräfva, att de kommuner, som gjort stora uppoffringar för allmännyttiga ändamål i förflutande på, att få under en längre tid tillgodoberäkna sig dessa medel, blifva för dessa uppoffringar betäckta. Jag skulle därför önska, att mom. b. komme att lyda sålunda: Förslag till ersättningar åt kommuner, landsting och hushållningssällskap för de inkomster, som hittills på grund af stadgandena i § 24 af gällande försäljningslag dem tillkommit -- och att följaktligen den senare delen deraf blefve utesluten.

Jag yrkar alltså bifall till Friherre Focks reservation med den af mig nu föreslagna förändring.

Herr Malmberg: Vi stå nu åter inför en stor fråga. Min mening med mitt uppträdande är icke att söka förändra förut fattade åsikter i föreliggande fråga, utan endast att uttala min enskilda åsigt.

Hvad då först beträffar förslaget att sammanslå tillverknings- och försäljningsavgifterna, så tror jag detta vara den rätta vägen till en förbättrad bränvinslagstiftning; ty det kan icke vara rätt, att allenast en tredjedel af bränvinstillverkningen skall vara underkastad försäljnings-

afgift. Då man betänker, att denna del utgår egentligen från arbetare och den fattigare befolkningen, då man ser att denna skatt i medeltal uppgår till ett belopp af 1,750,802 kronor årligen, deraf tillfallit städerna 1,127,121 kronor, landstingen 225,022 kronor, hushållningssällskapen 290,542 kronor och landsbygdens kommuner 108,117 kronor, så finner man, att landtkommunerna, jemförda med städerna, endast erhålla en tiondedel af skattebeloppet. En sådan fördelning kan ingalunda vara rättvis, och därför bör en förändring vara önskvärd och behöflig.

Att städerna, som under de föregående åren haft en sådan inkomst och derefter beräknat sina utgifter för närmaste framtiden, icke genast kunna berövas denna inkomst är naturligtvis billigt. Det är därför i sin ordning, att städerna under en viss tid fortfarande få uppbära dessa inkomster efter de belopp, hvartill de under de senaste åren uppgått. Men denna tid måste vara begränsad, och för min del anser jag, att det kan vara tillräckligt att under en tid af fem å tio år gifva en sådan ersättning. Att landstingen och hushållningssällskapen skola vara beroende af bränvinslagstiftningen synes mig icke behöfligt. Jag anser, att Kamrarne kunna votera anslag till både landsting och hushållningssällskap för att understödja deras arbeten, så att de blifva oberoende af bränvinslagstiftningen.

Man påstår, att, om förhöjning af bränvinsskatten beslutas, skulle *smuggling* i stor skala åstadkommas; men på samma gång man förhöjer skatten och borttager den nuvarande särskilda försäljningsskatten, så motverkar man *lönkrögeriet*, enär ett premium för lönkrögeriet då ej mera förefinnes. Lönkrögeriet är för samhället en verklig kräfta och bidrager i väsendtlig mån till vår arbetande befolknings osedlighet och är svårare att förekomma än smuggling.

Man har ock framställt den åsigt, att, till följd af en förhöjning i skatten, lönbränningen skulle återigen blifva allmän; men detta skäl är så svagt, att jag icke anser mig behöfva närmare beröra det samma. Det skulle kunna utöfvas på endast högst få ställen.

Om man höjer tillverkningsafgiften till en krona 50 öre för kanna samt tillåter kommunerna och Konungens Befallningshafvande att, enligt de grunder förra Riksdagen i ämnet uppstälde, ordna bränvinsförsäljningen, så tror jag, att vi i afseende på bränvinsförsäljningens ordnande komma på en god ståndpunkt.

Jag beklagar, att Herr Hammarberg, som i öfrigt framställt åsigt, dem jag fullt godkänner, dock i ett fall skall vara af en annan åsigt, nemligen deri att han vill behålla konsumtionsskatten å bränvin. Jag ber honom att afstå från de syndapenningar, om jag så får kalla dem, som städerna nu för bränvinsförsäljningen uppbära samt med frånträdaude af nämnda åsigt ansluta sig helt och hållet till den reservation, Herr Friherre Fock anført. I det fallet tror jag, att han skall vinna den åsigt han uttalat, nemligen höjning af beskattningen å bränvin och såmedelst nämnda varas fördyrande.

Jag beundrar det mod reservanten utvecklade i sin strid mot Utskottets majoritet. Jag förmodar, att han skall få emottaga många skarpa lugg från sina motståndares sida, men jag vet tillika, att han

*Högasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

kan parera dem. På samma gång jag uttrycker min tacksamhet för hans reservation, är det för mig en verklig ära att få instämma i hans förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Vid vissa tillfällen kan man i naturen se, då ett oväder är i annalkande, och på samma sätt kan man inom det politiska området stundom märka då några stora och viktiga förslag äro att förvänta. Sålunda kan man, då man sett tidningarne börja att skälla ned än den ena och än den andra representanten, sluta till, att ett förslag att inskränka tryckfriheten är att förvänta. På samma sätt tror jag, att nu, då man talar om, att man bör söka hindra superiet och dryckenskapslasten, det egentligen gäller att höja skatten å bränvin, likasom förhållandet var på 1850-talet, då man först började att söka befrämja nykterheten. Man sade då också, att vi borde göra allt möjligt och använda alla till buds stående medel, för att söka bekämpa dryckenskapslasten, men det var icke fråga om att på öfvertygelsens väg eller genom att föregå med goda exempel söka att vinna detta resultat, utan hufvudsakliga ändamålet härmed var, hvad man kunde ana redan på förhand, en förhöjning i bränvins-skatten, för att betäcka statens utgifter, och jag tror att detta äfven nu är hufvudsaken, ehuru vi nu icke stå på samma ståndpunkt som då, att vi behöfva denna skatteförhöjning för att betäcka statsutgifterna. Då man här vidt och bredt talat om nödvändigheten af att befrämja nykterheten, emedan bränvinsuperiet tagit öfver hand, så är frågan hufvudsakligen att få skatten på bränvin förhöjd. För min del tror jag icke, att för detta ändamål mycket vore vunnit genom en sådan skatteförhöjning, och jag är fullt öfvertygad, att det bästa sättet till förekommande af dryckenskapslastens öfverhandtagande skulle vara, om den förmögnare delen af befolkningen ville föregå med goda exempel genom att icke själfva missbruka spritdrycker eller starka viner, hvilket jag anser gå på ett ut, ty om icke nykterhet på detta sätt kan åstadkommas, så är det sannolikt omöjligt. En talare har visserligen föreslagit ett temligen radikalt medel härför, nemligen att man skulle helt och hållet förbjuda tillverkningen af bränvin inom landet samt fördubbla införseltullen på samma vara, men jag tror, att äfven detta medel skulle vara overksam, ty äfven under förutsättning att vi skulle kunna öfvervaka, att sådan lag iakttages, hvilket jag tror är alldeles omöjligt, så böra vi komma ihåg, att ju längre man går i en orimlig lagstiftning, ju svårare blir det att upprätthålla densamma. Jag föreställer mig således, att vi böra öfvergifva alla tankar på att reformera samhället i den riktning han föreslagit, oaktadt jag erkänner detta sätt vara det mest radikala jag hört, för att hämma dryckenskapslasten.

Jag vill nu återgå till hvad jag anser vara hufvudsaken, nemligen till frågan om en förhöjning af skatten å bränvin. Frågan reducerar sig då der till, om staten *verkligt behöfver* någon förhöjning i inkomster, och om man, i fall detta vore händelsen, anser bränvinet vara det lämpligaste beskattningsföremålet, vare sig man lägger skatten på tillverkningen eller försäljningen af detsamma; men då behovet

ej förefinnes, kan man icke heller behöfva inlåta sig på undersökning om lämpligaste föremålet för beskattningen.

Under nuvarande förhållanden, lärer väl ingen inom Kammararen finnas, som påstår en skatteförhöjning vara nödvändig. Vi känna, att vi åtminstone för förlidet år hafva öfverskott, och jag tror, att detsamma ej torde komma att behöfva användas i år. Är det då på sin plats att höja beskattningen, och kunna vi anse det klokt att pålägga nationen skatter, som icke af behöfvet krävas? Hvad skola vi väl svara våra kommittenter, då vi komma hem och de fråga, af hvilken orsak vi gått in på denna skatteförhöjning? Jo, vi måste svara att vi gjort det för att gynna enskilda personer, som ligga med förlag af spritvaror, och att dessa medel möjligen framdeles skola användas till ett orimligt försvarsväsende eller öfverdrifna löneförhöjningar, jag hemställer till enhvar, om ur denna synpunkt man kan försvara ett sådant tillvägagående, och för min del tror jag åtminstone icke, att nykterheten synnerligen befordras, om man går in på Friherre Focks reservation. Jag slutar med uttalande af den önskan, att man icke för hvarje år må göra ändringar i bränvinslagstiftningen. Öfverensstämma dessa icke med allmänna tänkesättets kraf, måste de alltid medföra någon nyhet, vid hvilken folket har svårt att vänja sig. Derigenom blir lagstiftningen allt mera onaturlig. Äfven ur denna synpunkt anser jag det därför bäst att under nuvarande förhållanden låta bränvinslagstiftningen vara i fred och yrkar därför bifall till Utskottets förslag i båda punkterna.

Herrar *Gumælius, Ivar Månsson, Aug. Pettersson* i Hasselstad, *Kjellman, Ola Månsson* och *Olof Andersson* i Lyckorna instämde med Herr *Carl Ifvarsson*.

Herr A. Andersson i Intagan: Jag anser, för min del, att en sammanslagning af bränvinstillverknings- och bränvinsförsäljningsafgifterna som ändamålsenlig, enär sålunda sjelfva varan måste fördyras och konsumtionen minskas. På samma gång jag säger detta, följer deraf, att jag önskar framgång åt Herr Friherre Focks reservation.

Då jag emellertid inom Utskottet icke delat hans åsigt, utan biträdt det slut, hvartill Utskottet kommit, anser jag mig böra med några ord utveckla skälen, hvarföre jag gjort så. Då frågan afgjordes i Utskottet, hade man endast att välja mellan Herr Friherre Focks reservation och afdelningens förslag, som sedermera af Utskottet antogs. Herr Friherre Focks reservation innehöll i sina motiv åtskilligt, som jag icke kunde godkänna, ehuru jag anser att han i sjelfva saken har principiellt rätt. Det vid betänkandet fogade skriftliga betydligt skiljaktigt från de skäl, han i Utskottet anförde till stöd för sin mening. Jag kunde därför såsom jag förut sagt, icke biträda hans reservation, utan lemnade mitt bifall till Utskottets förslag, då man ju af två onda ting alltid bör välja det minsta.

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

Här har förut yttrats så mycket om fördelarne och olägenheterna af både det ena och det andra förslaget, att jag anser det lönlöst att vidare orda derom; och då Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag i de två första punkterna, får jag äfven förena mig om bifall dertill.

Herr vice Talmannen Wijk: Såsom af Utskottets betänkande framgår, har jag instämt uti den af Herr Friherre Fock mot 1:sta och 2:dra punkterna i detsamma afgifna reservation. Min ståndpunkt i frågan är således i allt väsentligt oförändrad sådan den var vid föregående riksdag, och de skäl, som då bestämde mig att intaga denna ståndpunkt, hafva sedan dess för mig endast vunnit i styrka. Förhållandena hafva mer och mer utvecklats sig derhän, att brännvinsförbrukningen i betydlig mån ökats, på samma gång som produktionen uppnått en siffra, som för oss varit okänd, sedan den nya brännvinslagstiftningen infördes. Det har visat sig, att, trots den höga tullen på utländska spritvaror, införseln af sådana varit betydligt större än förut. Allt detta gör, att tillgången till rusdrycker ökats, likasom prisen å desamma fallit, och man söker nu ifrån alla landsändar att vinna en rättelse eller förbättring i detta tillstånd. Jag kan visserligen icke bestrida, hvad som alltid framhållits, att öfvertygelsens väg är den bästa, på hvilken man i detta fall kan vinna en rättelse. Men denna väg är, om ock säker, så ytterst långsam att vandra, att erfarenheten har visat, att man under tiden måste taga sin tillflykt till lagstiftningsåtgärder, ifall man velat vinna något. Att göra någon ny, principiell ändring i den lagstiftning, som vi nu hafva, har egentligen icke af reservanten blifvit ifrågasatt. Han vill begagna samma väg, som vi hittills gått, och söka att på den nå det mål, hvartill vi sträfva.

Hvad då först beträffar försäljningslagen, kan jag icke bestrida, att den verkat ofantligt mycket godt, och, tillämpad så, som den jemlikt författningarne kan och bör tillämpas, skulle den leda till ett tillfredsställande resultat. Men tillämpningen af densamma har icke, det måste jag säga, varit sådan, som man haft skäl att önska. Detta framgår bäst deraf, att den högre försäljningsafgift, som till brännvins fördyrande blifvit af lagstiftningen påbuden under de senare åren endast drabbat en tredjedel af Sveriges brännvinsproduktion. Felet måste ligga uti försäljningslagen, ty icke kan man väl påstå, att två tredjedelar af det brännvin, som förbrukats, gått direkte till konsumenten i minimum af 15 kannor. Jag tror därför, att man bättre skulle vinna det med brännvins fördyrande åsyftade målet, om man låte *all* försäljningsafgift försvinna och i stället ökade tillverkningskatten med ett denna afgift motsvarande belopp. Detta skulle äfven medföra den fördelen, att man finge bort den stora orättvisa, som ligger deruti, att de mindre bemedlade måste betala brännvinet dyrare, än de mera förmögna. Det ligger visserligen i förhållandenas natur, att den, som har större tillgångar, förskaffar sig större belopp af varan och derigenom erhåller den för billigare pris, än den, som måste köpa den i mindre partier, men icke bör denna tunga för den mindre bemedlade

särskildt ökas genom statens lagstiftning. Vidare lemnar denna försäljningsavgift ett ovilkorligt premium åt lönkrögeriet; ty det är klart, att, då den, som fått rättighet att idka utskänkningsrörelse, måste erlägga en afgift af 40 öre per kanna af det bränvin som försäljes samt följaktligen bränvinet står honom 40 öre dyrare än den som i smyg bedrifver sådan försäljning och undandraget sig denna beskattning, detta måste för lönkrögaren innebära en stark lockelse att bedrifva sitt yrke.

Det har yttrats farhågor, att, ifall försäljningsavgifterna borttoges, någon ersättning till de kommuner, hvilka nu uppbära en del af dessa avgifter, icke skulle af Riksdagen beviljas. För min del hyser jag icke någon sådan farhåga. Jag tror icke, att Riksdagen skulle kunna göra sig skyldig till en så våldsam åtgärd, som att beröfva kommunerna dessa icke obetydliga inkomster, till hvilka de under årtal varit hänvisade och i förlitande hvarpå de iklädt sig stora förbindelser.

Jag tror derföre, att en förändring i vår nu gällande försäljningsavgift icke vore olämplig. Att uppgöra förslag till en sådan i Bevillnings-Utskottet på, så att säga, rak arm, försöktes vid 1871 års riksdag, utan att dock leda till något resultat. Försöket har icke förnyats, emedan man kommit till den öfvertygelsen, att företaget är af för svår beskaffenhet för att kunna af ett Riksdagens Utskott utföras, och att endast Kongl. Maj:t, med den vidsträckta erfarenhet, som han besitter, och med den möjlighet att inhemta nödiga upplysningar samt förvärfva en klar öfverblick öfver förhållandena, som står honom till buds, är ett sådant företag mäktigt. Fördenskull synes det mig, som vi med lugn kunde ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i sådan syftning, som den Herr Friherre Fock framhållit, och jag är förvissad, att, om Kongl. Maj:t framkommer med ett förslag, som visar sig ega företräde framför den nuvarande lagstiftningen, Riksdagen icke skall tveka att antaga detsamma.

Skulle det åter visa sig, att det åsyftade målet icke kan genom en sådan lag uppnås, så hyser jag intet tvifvel, att Riksdagen skall bibehålla den nuvarande lagstiftningen.

Det finnes emellertid ett annat medel, hvarigenom en minskning af konsumtionen ansetts kunna vinnas, och detta består uti att söka inskränka tillverkningen af bränvin. Härvidlag gifvas egentligen icke mera än två vägar att gå. Den ena är den som blifvit accepterad i Finlands nya bränvinslagstiftning. Förhållandet derstädes är nemligen, att, sedan regeringen på förhand bestämt, huru många kannor bränvin, som under en viss tidrymd få inom Finland tillverkas, hvarvid man utgått från den förutsättningen, att 2 $\frac{1}{2}$ kannor beräknades för hvarje Finlands innebyggare skulle utgöra den lämpliga kvantiteten, hvarigenom tillverkningsbeloppet skulle komma att utgöra 4,300,000 kannor — så har regeringen tillika absolut förbjudit all införsel af utländskt bränvin, och på detta sätt är således *kvantiteten* af bränvin inom landet bestämd. Hvad beskattningen angår, så är den i sig sjelf icke mycket högre än i Sverige, eller en mark tjugu penni, motsvarande ungefär 85 öre kannan, men den blir högre derigenom, att, sedan regeringen afgjort huru många kannor som få inom landet

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

tillverkas, så fördelas sedermera kannetalet på de särskilda länen efter dessas respektive befolkning. Vidare förfares så, att inom hvarje särskildt län rättigheten att bränna bränvin på auktion öfverlättes åt den, som gör högsta anbudet, hvilken sålunda, på samma gång han erlägger skatt, äfven utgör afgift för sjelfva rättigheten att bränna, hvilken afgift genom täflan uppdrifves. Men en sådan åtgärd är icke möjlig att i Sverige genomföra, åtminstone vill jag för min del icke tillstyrka den.

Den andra utvägen, som står öppen, är att höja tillverknings-skatten. Denna skatt har visserligen under den tid som förlutit efter den nya bränvinslagstiftningens införande, blifvit ökad från 50 öre till 80 öre per kanna; dock torde härvidlag böra bemärkas, att detta icke egentligen innebär någon effektiv förhöjning, ty penningvärdet torde under nyssnämnda tid hafva i samma mån förändrats, så att 50 öre för 25 år tillbaka ungefärligen torde motsvara 80 öre nu. För öfrigt har den skatteförhöjning, som hittills varit i fråga, aldrig dikterats af önskan att direkte minska bränvinstillverkningen, utan den har uppkommit derigenom, att man, då statens finanser vid regleringarne visat sig icke gå ihop, har tillgripit utvägen att lägga 10 öres högre skatt på bränvinstillverkningen för att sålunda fylla bristen. Man har emellertid nu åter, ehuru af samma anledning, föreslagit att en förhöjning i tillverknings-skatten borde stadgas. Skall någonting i detta fall vidtagas och en förhöjning stadgas, som verkligen leder till något resultat, så torde skatten böra höjas så att den blir någorlunda känbar. Herr Friherre Fock har föreslagit skattens höjande till 1 krona 50 öre; siffran är härvidlag en smaksak, och som intet annat förslag blifvit framställt, har jag förenat mig derom. Man har invändt att en dylik skatteförhöjning icke skulle leda till minskning uti bränvins-konsumtionen. Man har emellertid icke kunnat vidhålla den ståndpunkten, ty den står alltför mycket i strid mot den allmänna ekonomiska lag, som bjuder, att ju dyrare en vara är, dess mera minskas förbrukandet af densamma.

Vidare har man sagt, att en förhöjning skulle uppmuntra till smuggling och lönkrögeri. Hvad det senare beträffar, så tror jag för min del att lönkrögeriet så långesedan är förevunnit i vårt land, att föga anledning torde vara att det skulle ånyo börja utöfvas. Angående smugglingen åter, så är Danmark det land, hvarifrån vi i detta hänseende hafva mest att befara; hvaremot smuggling från Norge af en sådan vara som bränvin öfver en landgräns är förenad med så stora svårigheter, att vi från det hållet ej torde hafva mycket att frukta. Nu är emellertid förhållandet, att smugglingen ifrån Danmark torde hafva betydligt nedgått, ja, nästan alldeles upphört enligt hvad chefen för Generaltullstyrelsen inom Utskottet upplyst, samt att detta gynsamma resultat i betydlig mån föranledts af det tillmötesgående, som af danska regeringen visats gent emot den svenska i fråga om åtgärders vidtagande till motverkande af det nämnda onda. Under sådana förhållanden, tror jag att en förhöjning i tullen, om också innebärande ett ökad premium för smuggling, likväl icke skall leda till någon nämnvärd olägenhet.

Hvad andra länder beträffar, så har man t. ex. i England icke tvekat att höja bränvinsskatten ända till 5 R:dr 25 öre för hvarje kanna, utan att, så vidt jag känner, någon nämnvärd smuggling deraf föranledts.

Ett annat skäl, hvarför jag önskar att, om en förhöjning nu bestämmes, den må göras temligen hög, är det, att jag hoppas, att ytterligare förhöjningar åtminstone för den närmaste framtiden derigenom må förekommas; ty hvarje sådan förhöjning är förenad med ganska stora rubbningar på det ekonomiska området, och ju mindre ofta sådant upprepas, desto bättre.

Man har vidare anmärkt att följden af den föreslagna förhöjningen skulle blifva att åtskillige enskilde personer, såsom bränvinstillverkare eller spekulanter skulle komma att deraf draga en stor vinst.

Jag tror dock att man icke bör å dylika omständigheter fästa mera afseende, än de förtjena, ty säkert är, att vid hvarje sådan skatteförhöjning komma fördelarne deraf landet till godo, äfven om mången hellre skulle vilja se mera fördelad den vinst, som enskild person kan lyckas att genom djerfva beräkningar hopa i sin hand vid en dylik förhöjning.

Slutligen har man föreställt sig såsom en följd af nämnda anordning att statsverket derigenom skulle bekomma en inkomst, deraf staten ej vore i behof. Ehuru detta påstående i visst afseende kan hafva skäl för sig, så lärer det icke vara tvifvel underkastadt att ju icke dessa tillgångar må kunna för lämpliga ändamål användas. Då, enligt min åsigt, man bör sträfva derhän, att den nu föreslagna ökade beskattningen bör blifva för den enskilde så litet som möjligt betungande, så skulle ju, när man lägger beskattningen på varor, som för våra behof äro mindre behöfliga, de sålunda inflytande medlen kunna användas till att minska skatten på lifvets förnämsta nödvändighetsartiklar. Ett sådant förfarings sätt anser jag från finansiell synpunkt vara riktigt. Och då Bevillnings-Utskottet, som för närvarande har tulltaxan under behandling, snart troligen inkommer med förslag om nedsättning i tullsatserna för sistnämnda nödvändighetsvaror, så lärer ock Riksdagen blifva försatt i tillfälle att, om nu föreslagna skatteförhöjning beviljas, redan vid detta riksmöte besluta angående användande af sålunda möjligen blifvande öfverskottsmedel.

Särskildt vill jag härom åberopa hurusom inom England, hvilket land torde kunna i ekonomiskt hänseende få anses såsom ett mönsterland, beskattningen är så anordnad att nämnda land, vidkommande förhållandet emellan dess inkomster af skatterna på spritdrycker och andra varor kunde i sista budgeten för 1874 visa, att af dess totalinkomster om 81 millioner Pund Sterling härrörde 20 millioner Pund Sterling, eller en fjerdedel af det hela, från skatten på starka drycker.

En anordning i den riktning, jag nu antydte, eller att höja skatten å spritdrycker samt sänka densamma i afseende å andra verkliga nödvändighetsvaror skulle, enligt min åsigt, blifva af nytta äfven inom vårt land. Och då jag anser Friherre Focks reservation, så väl från sedlig som finansiell synpunkt vara förtjent af framgång, slutar jag

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

med yrkande om bifall till nämnda reservation, på samma gång jag dervid uttalar den förhoppning, att äfven om vi under denna riksdag icke medhinnna att ordna vårt försvar mot våra *yttre* fiender, detta dock må blifva förhållandet i fråga om fienden inom vårt eget land.

Häruti förenade sig Herr *Nyblæus*.

Herr Carl Aron Jönsson: Det skulle kunna synas öfverflödigt för mig att i denna fråga uppträda, då jag af de talare, som härförinnan uppträdt, icke funnit många, som klandrat Utskottets föreliggande betänkande, men som jag sjelf är ledamot i Utskottet, anser jag för min plikt att dels lemna några upplysningar om skälen för det slut, hvartill Utskottet kommit, för så vidt dessa skäl ej tydligen framgå af sjelfva betänkandet, dels ock med några ord bemöta de uppgifter, som Friherre Fock i sin reservation anført.

Då frågan i Utskottet förevar, behandlades der, förutom andra motioner, två sådana, väckta inom Första Kammaren af Herrar Odelberg och von Koch. Den förres motion afsåg en förhöjning i tillverkningskatten å brännvin till två kronor per kanna, på samma gång som försäljningen af spritdrycker, utom i vissa uppgifna undantagsfall, skulle blifva fullkomligt fri och obehindrad, och med hänsyn härtill kunde, enligt min tanke, Utskottet ej komma till annat resultat än att berörda förslag icke kunde tillstyrkas. Enahanda blef beslutet med afseende på Herr von Kochs motion, hvilken jemväl åsyftade en sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna för brännvin. men tillika förordade införandet af en särskild afgift för rätt till utskänkning af brännvin, således tvänne skatter men blott ett annat namn.

Utskottet hade således tillfälle att betrakta frågan från olika synpunkter, och för min del anser jag två sådana i synnerhet böra komma under ompröfning, nemligen den finansiela och den sedliga. Hvad frågans finansiela sida angår, behöfver jag ej vidare orda derom, sedan min granne från Halland nyss utförligt redogjort derför; och mer än en tanke lär väl ej finnas derom, att nu ifrågasatta skatteförhöjningen är för statsverket obehöflig. Angående åter möjligheten att genom sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna nå det mål, man i sedlighetens intresse föresatt sig, tror jag deremot meningarne vara delade. Jag åtminstone har ej kunnat tänka mig en sådan möjlighet och anser detta mål endast kunna vinnas genom upplysningens och bildningens större spridande till massan af folket, hvarigenom hvar och en lär sig förstå och uppskatta sitt eget värde som menniska. Då skall den åsyftade förbättringen sjelfnatt inträda och äfven leda till målet. Följden af en förhöjning i tillverkningsafgiften skulle endast blifva en tillökning i statens inkomster, ty om Friherre Focks i reservationen framställda förslag om tillverkningsafgiftens höjande till en krona 50 öre per kanna blefve antaget, skulle till följd deraf priset å hvarje kanna som försäljes på utskänkningsställe höjas utöfver det närvarande med 30 öre, hvilket på en fjerdedels kanna gör $7\frac{1}{2}$ öre — en förhöjning, som icke för den verkliga suparen skulle utgöra något hinder för begärets tillfredsställande, men

väl fördyra varan för den ordentlige arbetaren. Det resultat, man genom dylik förhöjning ville uppnå, skulle således otvifvelaktigt utelblifva och endast en ekonomisk vinst för staten dermed ernås.

Reservanten yttrar på 25:te sidan af reservationen. "En af de största svårigheter, som skulle ligga i vägen för den ifrågasatta sammanslagningen, utgöres af den ersättning till kommuner och korporationer för derigenom upphörda inkomster, hvilken ersättning man ej anser sig kunna vägra. Denna svårighet visar sig så stor, man finner det så motbjudande att staten genom förbindelsen att utbetala dylika ersättningar skulle göras skattskyldig under enskilda kommuner och korporationer, att man sannolikt därför och utan närmare granskning ryggar för hela saken." Men jag vill uppriktigt förklara, att jag för min del ej skulle det minsta rygga tillbaka för en sådan åtgärd, om jag vore öfvertygad, att det resultat, som reservanten afser, verkligen skulle kunna uppnås, naturligen under förutsättning att sådan ersättning ej skulle för alla tider erläggas, utan endast en viss aflösningssumma för en gång eller någon kortare tid utbetalas.

Vidare yttrar reservanten å samma sida: "Äfven om med skäl kan antagas att städernas innevånare förbruka betydligt af nu ifrågasatt varande artikel, torde man dock ej kunna förutsätta denna förbrukning vara så stor, att icke i följd af nu gällande lagstiftning landsbygden faktiskt redan *är* eller, riktigare uttryckt, redan gjort sig skattskyldig under städerna." Ja, detta kan på visst sätt vara sant, men huru har ett sådant förhållande uppkommit? Jo, genom personlig misstro till våra kommunalstyrelser, hvilka förmenats rätt att sjelfva fritt bestämma om bränvinsutskänknings och stället för dess utöfvande, hvilken rätt deremot till Konungens Befallningshafvande öfverlemnats, och derigenom att dessas stråfvanden gått derpå ut att så mycket som möjligt förlägga rörelsen till städerna. Derfor hafva också landskommunernas andelar af försäljningsafgifterna proportionsvis blifvit mindre än städernas. Detta är en följd af Herrarnes misstroende till kommunalstyrelsernas lämplighet att sjelfva ordna dessa sina angelägenheter, ett misstroende, hvilket jag dock ingalunda delar, men hvarpå vi nyligen haft ett slående bevis, då sistlidna års Bevillnings-Utskotts förslag, enligt hvilket rättighet till partihandel med bränvin skulle ensamt vara beroende af kommunerna, icke af Riksdagen bifölls, utan denna tvärtom förklarade sådan rättighet i sista hand böra vara beroende af Konungens Befallningshafvande.

Angående förut berörda ersättningar, som till städerna borde utgå, för den händelse att ifrågasatta sammanslagningen af tillverknings- och utskänkningsafgifterna blefve godkänd, anser reservanten vidare: att "det vore ej rättvist derföre att städerna, af ålder och långt innan 1855 års lagstiftning trädde i kraft, haft häfdvunnen rätt att hvar för sig omedelbart draga inkomster af starka dryckers försäljning, och derföre att sedermera dessa inkomster ytterligare ökats med stöd af gällande lag." Men jag undrar om ej före år 1854 rättigheten att försälja bränvin till belopp af en half kanna varit fri och tillåten för enskilde äfven *på landet*, som således i detta afseende har

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

fullt ut lika häfdvunnen rätt, som reservanten ansett komma städerna till del.

Reservanten fortsätter: "Det vore ej heller billigt derföre att dessa inkomster till ej ringa del blifvit använda för ändamål, som varit nyttiga ej endast för kommunen i fråga utan äfven för omgifvande landsort, såsom för anläggning och underhåll af skolor, för kommunikationsanstalter m. m., och att städerna med förtroende till beståndet af de dem medgifna förmåner iklädt sig förbindelser för lång framtid, hvarför äfven inkomsternas indragning skulle åtminstone i enskilda fall kunna medföra olyckliga följder, hvilka väl torde komma att sträcka sig utom sjelfva den af åtgärden omedelbart drabbade kommunen."

Detta gillar jag till stor del och skulle aldrig kunna med min röst bidraga till godkännande af den ifrågasatta sammanslagningen af de olika brännvinsafgifterna, om ej städerna och landskommunerna derför hölles skadeslösa, enär många af dem rent af stält sin existens på beräkning af de inkomster, som af brännvinsförsäljningsafgifterna dem tillkommit, synnerligast som dessa inkomster aldrig af kommunerna användts till annat än nyttiga ändamål. Således anser jag billigt, att förlusten af dessa inkomster blifver dem ersatt, men anser bästa sättet att dervid gå till väga vara en aflösning på bestämd tid; och jag vill nu redogöra för huru lång tid, enligt min tanke, härtill skulle erfordras.

De skulle nemligen för en tid af 5 år, få i ersättning samma belopp, som de under de 5 senaste åren uppburit. Efter dessa 5 år skulle de uti ytterligare 10 år hafva ersättning, men med $\frac{1}{10}$ minskning för hvarje år och således skulle utbetalningen efter 15 år vara slut. Antagligen hafva emellertid städerna inom dessa 15 år försökt på ett eller annat sätt skaffa sig lika stora inkomster som förut, och då torde de Herrar, hvilka nu så ifrigt arbeta för en sammanslagning af brännvinstillverknings- och försäljningsskatterna få se, till hvilken nytta förändringen ledt. Vi hafva vidare en annan reservation, afgifven af Per Ericsson, och för att icke denna borde antagas, nämner Friherre Fock att om blott en skrifvelse i det angifna syftet till Kongl. Maj:t aflåtes, så skall sannolikt, och med afseende å en då i den snaraste framtiden förutsedd skatteförhöjning, en så våldsamt spekulation i både tillverkning och införsel af brännvin komma att ega rum, att, ehvad resultatet i fråga om lagstiftningen än må blifva, densammas syftemål under en ej ringa tid skall väsendtligen motverkas, och äfven sjelfva industrien deraf betydligt lida.

Detta kan visserligen vara sant, men vi böra icke vara rädda för att endast i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära förändring i brännvinslagstiftningen, ty, mine Herrar, det lär icke hafva undgått någon, som närmare undersökt saken, att här redan faktiskt förefinnes spekulation i både tillverkning och införsel af brännvin. Här nere vid hamnen ligga 700 à 800 fat sprit upplagda under förväntan, att Riksdagen skall vidtaga en skatteförhöjning, och mängen brännvinstillverkare håller på sin vara under enahanda förhoppning. Denna spekulation skall alltid komma att fortfara, och hvarje år skola finnas personer

inom representationen, som under sken af sedlighetens intresse väcka motioner om förhöjning i bränvinsskatten — jag säger med flit *under sken af sedlighetens intresse*, ty i sjelfva verket framkallas derigenom ökad spekulationslust.

Hvad till sist beträffar klämman i reservationen, anhåller jag att få uppläsa en del deraf:

att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, dels till förminskning af rusdryckers missbruk, dels till åstadkommande af större jemlikhet vid beskattning af bränvin, de nu utgående särskilda afgifterna för minuthandel med och utskänkning af bränvin kunde upphöra.

Detta skulle egentligen förutsätta, att man ville sammanslagningen, för att förebygga den osedlighet och de missbruk, som nu bedrifvas och anses vara en följd deraf, att det nu finnes två bränvinsskatter. Men detta står i total strid med hvad reservanten i öfrigt uttalat. Han vill ävägbringa skatteförhöjning, men här vill han hafva en sammanslagning af skatterna för tillverkningen och försäljningen af bränvin. För mig åtminstone synes det klart, att, om man tror att genom varans fördyrande man skulle kunna hämma superiet, så bör man hafva två skatter, och att således en sammanslagning motverkar reservantens egentliga syfte, nemligen sedlighet.

En talare på smålandsbänken har föreslagit en radikalkur, men jag tror den vara för genomgripande för att kunna vinna någon framgång, hvaremot jag skulle vilja tillråda de Kammarens ledamöter, som ständigt motionera i denna fråga, att fästa sig vid hvad vice talmannen omnämmt i afseende å den finska bränvinslagstiftningen. Det vore en kur, som kunde möjligtvis leda till målet, men den, som här är föreslagen af reservanten, skulle endast blifva en åderlätning på svenska folkets fickor, hvaremot jag för min del på det allvarligaste protesterar, under yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Herr Peter Olsson: Det synes mig helt naturligt att, när en så viktig fråga som denna är föremål för Riksdagens pröfning, olika åsikter söka göra sig gällande. Dessa uttalanden stå i sammanhang med den ståndpunkt, hvar och en intager till frågan, och den fruktan man hyser för bränvinflodens härjningar i vårt land. Ingen bör heller förundra sig deröfver, att vi gång efter annan få höra ungefärligen samma skäl anföras emot en reform, som så ofta utgjort ämne för representationens ompröfning och hvars lösning i den riktning, som här föreligger, först efter ihärdiga strider ävägabragts.

Bland annat har sålunda — och jag ber att få fästa uppmärksamheten på detta skäl — klagande framhållits, huru som det skulle vara att nedsätta svenska folket, om den åsigten uttalades, att fyllerilasten ganska mycket gripit kring sig. Jag vill endast på det sättet upptaga denna sak, att jag med siffror skall söka visa, huru det under senare tiden verkligen förhållit sig inför våra domstolar, der brott, föranledda af fylleri, blifvit behandlade. Uti Herr Justitiestatsministerns berättelse, hvilken måste tillerkännas officiel natur och tillförlitlighet, omförmäles just med afseende å dylika slags brott, att de sedan

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

1868 varit i oafbrutet stigande. 1869 utgjorde antalet 8,492, 1870 8,919, 1871 10,510 och 1872 11,979, det största antal, som sedan år 1865 förekommit. Mine Herrar, man kan hysa den största aktning för svenska folket på samma gång som man icke kan förneka sannfärdigheten och betydelsen af dessa siffror!

Under rubriken "Brottens motiv" anför vidare Herr Justitiestatsministern med afseende på alla de brott, som inför domstolarne år 1872 åtalats, följande: "Med hänsigt till de *bevekelsegrunder* eller *hufvudanledningar*, som framkallat de brott, denna berättelseafdelning omfattar, har, likasom förut under en följd af år, uppgiivits i främsta rummet: *vanvårdad uppfostran, från barndomen inrotad vanart, ett kringstrykande lättjefullt lefnadssätt, lättsinne och dryckenskap*, hvartill, såsom under de två näst förutgångna åren, på många, vidt skilda orter äfven räknats *den oerhördt stora och lätt förvärfvade arbetsförtjenst*, som bland mindre omtänksamme eller under begärens öfvervälde hemfallne gynnat en utsväfvande och tygellös lefnad, flerstädes närd genom mängden af ställen, der rusdrycker tillhandahållas." Granskar jag dessa motiv närmare, så finner jag, att dryckenskapslasten i de flesta fall varit orsaken eller stått i så nära sammanhang med anledningen till brottet, att man kan säga, det just denna last varit motivet. Eller hvarifrån skulle vanvårdad uppfostran, från barndomen inrotad vanart, ett kringstrykande lättjefullt lefnadssätt och lättsinne härleda sig, om icke derifrån, att föräldrarne till följd af fattigdom, åsamkad genom arbetsförtjenstens användande på bränvin, försummat att vårda och uppfostra barnen. Jag tror, mine Herrar, att dessa siffror och uppgifter om ställningen inom landet med afseende å dryckenskapslasten beklagligtvis bevisa ganska mycket.

Bevillnings-Utskottet, som tyckes hysa den åsigten, att det är tvifvelaktigt, huru vida dryckenskapslasten skulle kunna hämmas genom förhöjd skatt på bränvin, har tillika kommit till den slutsatsen, att en dylik skatteförhöjning skulle framkalla lagöfverträdelser, dels *smuggling*, dels också öfverträdelser af föreskrifterna angående *tillverkning* och *försäljning* af spritdrycker. Vid dessa två motiv, som Utskottet anført såsom skäl för afslag å de i ämnet väckta motioner, vill jag något litet uppehålla mig.

Hvad det förstnämnda beträffar, så har jag temligen reda på förhållandet uti landets sydligaste landskap, och kan angående smugglingen mellan Skåne och Danmark lemna den upplysningen, att det icke är *den* omständigheten, att ju icke smugglaren, äfven under nuvarande beskattning på alkoholhaltiga drycker, förtjenar ganska betydligt genom luredrejeri, som hämmat dessa lagöfverträdelser, utan att det är den mellan Sverige och Danmark afslutade *s. k. deklARATIONEN*, som i så hög grad försvårar smugglingen af sprit från Danmark till Skåne. Denna internationela öfverenskommelse, som förnämligast afser just smuggling af spritvaror från Danmark till Skåne, kommer naturligtvis att verka lika välgörande, oberoende utaf den bränvinslagstiftning, som svenska Riksdagen må kunna besluta, och jag ser derföre af den anledningen ingen fara uti att vi höja skatten på bränvin. Huru vida åter i sådant fall luredrejeri med spritvaror skulle kunna ega rum från andra främmande länder, derom vågar jag icke uttala någon bestämd

mening, men jag är förvissad, att faran derutinnan i hög grad skulle kunna förekommas genom dylika öfverenskommelser länderna mellan samt genom en någorlunda tillfredsställande bevakning.

Hvad det andra motivet beträffar, fäster jag uppmärksamheten på de siffror, som jemväl med afseende å öfverträdelse af bränvinstillverknings- och försäljningslagarne finnas intagna i Herr Justitiestatsministerns berättelse. Man har anført, att, i händelse en strängare bränvinslagstiftning och högre skatt på spritdrycker införes, sådana öfverträdelse skulle blifva mera talrika än förut. Nu visar sig emellertid af berättelsen, att under femårsperioden 1835—1839 lagöfverträdelsen i fråga om bränvinsförordningarne varit 2,557; under perioden 1840—1844 2,497; 1845—1849 2,717; 1850—1854 4,876; 1855—1859 4,748; 1860—1864 2,107; 1865—1869 1,782. Af dessa siffror framgår, att, innan den nuvarande lagstiftningen antogs, ganska många öfverträdelse af bränvinsförordningen förekommo. Jag vill vidare fästa uppmärksamhet på, huru dessa öfverträdelse ställt sig sedan år 1863. Då utgjorde deras antal 1,711, år 1864 1,732, år 1865 1,678, år 1866 1,865, år 1867 1,829, år 1868 1,617, år 1869 1,921, år 1870 1,969, år 1871 2,351, år 1872 1,991. Det visar sig således, att under de tider, då skatten varit förhöjd, dessa lagöfverträdelse icke uppgått till den siffra de uppnått, innan en sådan förhöjning egde rum. Huru Bevillings-Utskottet kunnat resonnera såsom det här på sjetten sidan af betänkandet gjort, nemligen att, om en förhöjning i skatten beslutas, man med säkerhet skulle kunna befara, att öfverträdelsen skulle tilltaga, det kan jag, för min del, icke fatta.

Här har anförts ett skäl, som skulle vara särdeles bevisande, nemligen, att statskassan för närvarande icke vore i behof af en sådan skatteförhöjning som den ifrågavarande, och jag medgifver till en viss grad, att ett sådant påstående synes hafva skäl för sig. Men, låtom oss närmare se på denna sak. Först och främst förekommer derved, att, om en sådan skatteförhöjning skulle ega rum, ligger deri, hvad motionärerne jemväl uttalat, och hvad jag föreställer mig, att hvar och en vill, nemligen att en motsvarande nedsättning på andra inkomstitlar skulle kunna försiggå. Dertill kommer hvad man jemväl bör beakta, att, om också med skäl skulle kunna sägas, att statskassan för närvarande icke har behof af någon större inkomst, man likväl kan på goda grunder förutse, att behofvet af inkomster snart kommer att betydligt stiga. Om, såsom jag föreställer mig, vi komma öfverens om antagande af ny organisation för vårt försvarsväsende, hvilket väl ej lärer dröja så länge, så behöfver man väl icke vara så särdeles förutseende, för att redan nu kunna inse, att denna organisations genomförande kommer att kräfva stora statsinkomster. Det är dock icke sagt, att genom ifrågavarande skatteförhöjning statsinkomsterna skulle blifva så mycket större, ty meningen är att förminska bränvinskonsumtionen och derigenom skulle ju äfven tillverkningen inskränkas, hvarigenom inkomsten i samma mån skulle nedgå och åtminstone ej blifva så synnerligt mycket större än den nu är. Om det dock verkligen blefve fallet, att staten finge större inkomst

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

*Frågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

genom en skatteförhöjning, så instämmer jag till alla delar med dem, som ansett, att deri ingalunda skulle ligga någon olägenhet. Man har här talat om behöfvat af ökad upplysning, om att nykterhet skulle kunna åstadkommas på öfvertygelsens väg, och jag gillar detta fullkomligt. Låt om oss använda medlen för våra skolor och för sådana ändamål, som kunna verka i välgörande riktning på upplysnings och öfvertygelsens väg, och vi vinna derigenom ändamålet i dubbel afseende. Den ena åtgärden utestänger eller förhindrar icke den andra. För öfrigt ber jag att med afseende på de ekonomiska fördelarna få instämma med Herr vice Talmannen och hänvisa till hvad han yttrade rörande uppfattningen inom andra länder uti detta afseende. Jag tror, att man i de flesta länder kommit öfverens om, att, när frågor af dylik beskaffenhet som den förevarande betraktas från ekonomisk synpunkt, man icke hyser någon fruktan för att få större statsinkomster, emedan man söker nedsätta utgifterna för förnödenhetsartiklar i samma mån som statskassan icke är i behof af inkomster derpå.

Hvad nu vidkommer de förslag, som här föreligga, nemligen Utskottets och Friherre Focks, vill jag icke fördölja, att hvad Friherre Fock i senare delen af sin reservation hemställt, kan väcka vissa betänkligheter, och att dessa af en och annan ansetts vara af sådan betydighet, att man i följd deraf velat afslå jemväl första delen af hans framställning. För min del tror jag likväl, i likhet med Herr vice Talmannen, att städernas representanter kunna och böra hysa fullt förtroende till statsmakterna, i afseende på ersättning för den inkomst, som stadskommunerna skulle mista genom en lagförändring i det syfte Friherre Fock föreslagit. Jag skulle dertill vilja tillägga, att, om icke denna ändring i lagstiftningen nu eller i den närmaste framtiden beslutes, det kan hända, att den tid kommer, då en sådan förändring måste vidtagas under helt andra förhållanden, än de nu rådande, och att det således bör vara för hvarje stadsrepresentant af vigt att söka bidraga till frågans lösning, ju förr desto hellre.

Såsom skäl för en sådan uppfattning skulle kunna anföras behandlingen af åtskilliga andra frågor, som varit föremål för Riksdagens pröfning, men jag har blott velat antyda min åsigt i förevarande ämne. Jag skulle således, i afseende på senare delen af reservationen, icke hafva något emot, att densamma utströks och att man helt enkelt beslöt en förhöjning i tillverkningskatten allena, till det belopp, reservationen angifver, men då jag föreställer mig, att å andra sidan de kunna finnas, hvilka vilja hafva äfven försälfningslagen ordnad på ett tillfredsställande sätt, hyser jag icke någon betänklighet att bifalla jemväl senare delen af reservationen. Jag ber således att få yrka bifall till densamma i sin helhet, ehuru, såsom jag redan nämnt, jag icke skulle hafva något emot, om man deraf uteslöte den del, som representanten från Christianstad vidrört; men, såsom ställningen för närvarande är, och med fästadt afseende på angelägenheten att få denna fråga på ett tillfredsställande sätt ordnad, samt med full förvisning derom att, med hänsyn till hämmandet af superiet, den utvägen att fördyra varan är af erfarenheten stadfastad såsom

den under alla omständigheter bästa och lämpligaste, anser jag Friherre Focks reservation i dess helhet böra bifallas.

Med Herr Peter Olsson instämde Herr *Östling*.

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: En ärad talare här till höger om mig har för Kammaren framställt sin åsigt om olämpligheten af att i otid framkalla skatteförhöjningar. I likhet med honom anser äfven jag ett sådant förfarande högst förderligt och olämpligt, hvarför jag med honom deri instämmer, men kunde man genom skatteförhöjningen i sedligt hänseende uträtta något, så skulle jag emellertid vara den förste att vilja vara med derom; men jag har hvarken i motionerna eller reservationerna funnit något bevis för att följden af de der föreslagna förändringarna skulle blifva sådana.

Hvad först beträffar Herr Odelbergs förslag, så innehåller detta en förhöjning i tillverkningskatten från dess nuvarande belopp, 80 öre, till två kronor per kanna och bränvinshandels frigifvande. Hvad innebär nu detta förslag? Jo, ingenting annat än ett steg tillbaka och detta så stort, att jag verkligen förvånar mig öfver att det kunnat framkomma. Godkännes förslaget, så skulle nemligen följderna deraf gestalta sig sålunda:

Om det nuvarande partipriset, 1 krona 50 öre per kanna, lägges till grund för beräkningen af vinsten å bränvinsförsäljningen och om derifrån afdrages tillverkningskatten, 80 öre per kanna, så återstår för tillverkarne 70 öre per kanna. Nuvarande försäljningspris å krogarne är i de flesta städer tre kronor för kannan, 45 procentigt bränvin. Höjes nu tillverkningskatten till två kronor, och frigifves försäljningen, så skulle priset kunna komma att uppgå till två kronor och 70 öre, allt beräknadt för en vara af 50 procents styrka, och varan sålunda vid första utseendet komma att för konsumenterna fördyras. Detta skulle emellertid icke komma att blifva förhållandet. Förtjensten på hvarje kanna skulle visserligen, om bränvinet hölles i styrka af 50 procent, endast blifva trettio öre, och försäljarne således vara nödsakade att, om de ville af utskänknigen draga lika stor vinst som förut, höja försäljningspriset öfver det nuvarande; men genom utspädning af bränvinet till det vanliga af 45 procent, vinnes 10 procent, det vill säga försäljaren skaffar sig der förtjenst på ytterligare 30 öre kannan. Hela vinsten på hvarje kanna bränvin, som såldes, skulle således komma att uppgå till sammanlagdt 60 öre. Meningen lär väl gerna kunna föreställa sig, att med en så stor avance bränvinsförsäljningen, frigifven, skulle komma att minskas; tvärtom, den skulle vid sådant förhållande och då bränvinshandeln skulle blifva aldeles fri från alla band, komma att betydligt tillväxa, nya krogar skulle uppstå öfverallt, och superiet ökas i stället för att aftaga. Förslaget skulle således i sedligt afseende komma att verka raka motsatsen till hvad motionären åsyftat.

Med anledning af de motionärers yrkanden, hvilka afse en sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna, i ändamål att derigenom hindra kommunerna att af försäljningen bereda sig inkomst,

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

har en ärad reservant, Friherre Fock, för hvars åsigt jag annars hyser den allra största aktning, och hvilka jag nästan alltid gillat, utkastat ett stridsäpple — jag vet icke af hvad orsak — mellan städernas och landsbygdens representanter, då han yttrat, att landsbygden blifvit skattskyldig under städerna, och derigenom, ehuru troligen oafsigtligt, uppretat dem emot hvarandra. Låt oss nu se hur med denna skattskyldighet förhåller sig. Det är genom de städerna tillfallande $\frac{2}{3}$ -delar af försäljningsafgifterna inom dem, som den kan anses uppkomma, men sedan nu $\frac{1}{3}$ -delar af sjelfva handelsvinsten å varan afståtts till landsting och hushållningssällskap, så är den till en del jemnad, och för öfrigt hjälpes det ej genom försäljningsafgifternas borttagande och skattens förhöjande, eller den så kallade sammanslagningen, ty då taga de enskilde hela vinsten af krogrörelsen, och allmänheten blifver då lika mycket skattskyldig under dem. Men wänne det icke är bättre att vara skattskyldig under städerna, än under krögarna? Att ett missförhållande i viss mån förefinnes och alltid måste komma att förefinnas mellan stad och land beträffande inkomsterna af brännvinsförsäljningen, är för öfrigt ganska naturligt; ty brännvinshandeln måste enligt sin natur alltid komma att till största delen bedrivas i städerna, och det är dit som landtmannen måste resa för att få sitt behof af konsumtionsartiklar fylldt. Dels af den anledningen och dels af landtmannens begär att efter en ofta lång färd få något uppfriskande till lifs, är det, föreställer jag mig, som han, när han kommer till staden, der tager sig en sup eller några. Dit invånarne talrikast församlas och rörelsen är lifligast, der är dessutom brännvinsförsäljningen naturligen alltid störst.

Låt om oss slutligen undersöka, huru förhållandet med denna skattskyldighet i verkligheten nu gestaltar sig och tillse om den nuvarande lagen är så skadlig och om städerna så missbrukat sin rätt att ordna brännvinshandeln, att den bör ändras. Jag vill derpå anföra några bevis. I de halländska städerna är brännvinsförsäljningen särdeles väl ordnad för städernas räkning, i Warberg t. ex. har man ordnat brännvinsförsäljningen sålunda, att vid marknaderna hvarje marknadsdag alla försäljningsställen skola vara stängda och ej få öppnas förr än kl. 8 på morgonen dagen efter sista marknadsdagen och vid alla tillfällen, då en större folksamling uppstår, stängas krogarna. Dessa krögare äro afönade tjenare åt bolaget och hafva således icke någon direkt vinst af en större eller mindre försäljning; men då de äro ansvarige för att inga lagöfverträdelser på krogarna ske, såsom att brännvin utlemnas till halffulla personer med mera dylikt och pligtiga att erlægga de för öfverträdelserna stadga böter, hafva de ju intet intresse af att öfverskrida förordningens föreskrift, och i många andra städer är den äfven väl ordnad, fastän jag får medgifva att det finnes de som uraktlåtligt att, med stöd af nuvarande lagen, i sedlighetens intresse inskränka brännvinsförsäljningen. Tron I icke, mine Herrar, att, om vi ändra dessa förhållanden och låta enskilde öfvertaga krogarna, de i stället skola anse för sig fördelaktigt att få sälja så mycket brännvin som möjligt.

Denna omtalta skattskyldighet under städerna är alltså icke så

farlig, åtminstone icke inom det län jag tillhör; och afunden mot deras vinst å bränvinsförsäljningen är en öfvervunnen ståndpunkt. Från början uppstod visserligen på landsbygden en stark ovilja mot städerna, men sedan man sett, huru ändamålsenligt städerna ordnat försäljningen, huru de, i detta hänseende, efter hand sökt göra förbättringar, och att de icke velat ockra på dryckenskapslasten, har denna ovilja så småningom undauröjts. Afunden mot dem har försvunnit, då man funnit, att de användt inkomsten deraf till allmännyttiga ändamål, såsom till jernvägsanläggningar m. m. dylikt. Men borttaga vi från kommunerna försäljningsrättigheten och öfverlåta åt enskilda att utan afgift fritt få idka krogrörelsen, skall ett annat förhållande uppkomma.

Här har talats om att aflösa denna städernas rättighet med en summa penningar, uppgående till många millioner kronor. Jag vill dock för min del, icke vara med om att gifva ut en aflösning härför, utan önskar låta städerna få behålla denna en gång medgifna rättighet, ty om man nu gifver en aflösning, hvad blir resultatet deraf? Jo, den, att vi inom få år se oss tvungne att vidtaga hämmande åtgärder och i sedlighetens intresse låta städerna få försäljningsrättigheten åter och ordna densamma, vi hafva då utgifvit stora summor till städerna i aflösning, och återgifva dem rättigheten att för kommunens räkning idka försäljningen och taga vinsten deraf, vi kunna knappt hindra det, vi äro då åter på samma punkt som nu, och på det viset kunna vi säga, att landet verkligen blifver skattskyldigt under städerna, ty då man aflöst densamma blifver det dubbel vinst för dem, och skattskyldigheten kommer genom erläggande af den då alldeles oberättigadt erhållna aflösningssumman.

Herr Friherre Focks reservation innehåller visserligen många tänkvärda saker; men, fastän jag erkänner den insigt, den skarpsinnighet han i så väl dessa som andra frågor eger, måste han ursäkta, att jag i denna fråga nu icke igenkänner honom. Reservationen hvimlar nemligen af motsägelser. Han säger der på ett ställe, "att han anser det ingalunda vara otänkbart, att den blifvande utredningen visade så många olägenheter och svårigheter vara förenade med försäljningsafgifternas borttagande, att förslaget derom måste öfvergifvas." På hvad punkt skulle vi då befinna oss? Jo, på den, att, då vi finge försäljningslagen, vi icke skulle kunna antaga den, och att för oss således skulle återstå endast skatteförhöjningen. Jag vågar påstå, ehuru möjligen någon annan med mera erfarenhet skulle kunna tyda yrkandet annorlunda, att det hufvudsakligen afser denna skatteförhöjning. Man säger, att vi, om vi bifalla reservationen, skola visa, att denna Riksdag velat göra något i frågan, Men hafva vi hittills använt alla möjliga medel för att i sedlighetens intresse hämma superiet? Jag tviflar derpå, då jag ser att så litet göres, för att med de utvägar nuvarande lagen lemna, hämma superiet vid många tillfällen; jag vill härom anföra ett par exempel. Huru lång tid åtgick icke för att borttaga krogen vid Alnarp — denna krog, som ansågs nödvändig för 24 elever. Först sedan revisorerne m. fl. gjort anmärkning derom,

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

lyckades det att få bort den! Hafva vederbörande sökt att inskränka krogarnes antal? Det finnes krogar på de flesta exercisplatser och de hållas med vederbörligt tillstånd öppna äfven om söndagarne, och vill jag i afseende härå nu yttra några ord för att visa, att med nuvarande lagen kan äfven härvid mycket göras; så t. ex. vid en viss exercisplats, så länge det vid utarrenderingen af densamma utaf jordegaren stadgade villkor, att dervarande krog skulle hållas stängd söndagarne, var gällande, herrskade det ordning, lugn och frid; men sedan heden af staten exproprierades, har krogen äfven om söndagarne der hållits öppen och många oordningar egt rum; och man kan endast hoppas, att framdeles få krogen den sagde dagen stängd. Man har sagt, att superiet skulle aftaga, om varan fördyrades, jag kan i sammanhang härmed anföra ett bevis att så ej är. På denna hed kostade i supvis bränvin om 45 procent, 4 R:dr 40 öre för kanna, men det oaktadt gick befolkningen i mängd från den närbelägna staden, der alla krogar under största delen af söndagarne voro stängda, dessa dagar till heden och köpte sig bränvin efter 4 R:dr 50 öre per kanna. I staden betalades i hvardagslag endast 3 R:dr per kanna. Häråf kan man se, att priset icke inverkar på dessa supare; de gå långa vägar för att köpa sig bränvin till hvad pris som helst. Här har man ett praktiskt exempel på, att dessa supare icke sky att gifva ut för en kanna bränvin, vare sig 1,40 eller mera än den nu kostar. Många flera andra exempel skulle jag kunna anföra, att man ej begagnar de medel nuvarande lagen medgifver för att hämma superiet och inskränka tillfällena för detsamma, och till dess jag ser att dessa medel, rätt använda, visa sig otillräckliga, vill jag ej vara med om åtgärder, som blott leda till skatteförhöjning utan att verka i den riktning som de böra.

Hade vi ett förslag till försäljningslag af den beskaffenhet, att vi genom densamma kunde hoppas att detta sedliga mål kunde vinnas, skulle jag icke draga i betänkande att medgifva om dervid vore oundvikligt förenad en skatteförhöjning, oaktadt jag icke kan inse behofvet af en sådan förhöjning för statsverkets skull. Men då vi icke veta, huru den nya försäljningslagen kan blifva beskaffad eller om den möjligen kan komma att affattas i motsatt riktning mot den nuvarande, så måste jag motsätta mig reservantens yrkande.

Herr Peter Olsson har med siffror ur Justitie-statsministerns embetsberättelse sökt visa att åtalen för lönnkrögeri vore större förr än nu. Ja, siffror kunna tala, säger man; men siffror kunna äfven grupperas på sådant sätt att derigenom skenbart bevisas hvad man för tillfället önskar bevisa. De siffror han omnämnde afse nemligen icke blott åtal för lönbränning, och lönnkrögeri utan äfven flere andra saker, ty före 1855 ingick i dessa förbrytelser andra forseelser såsom åtal för bristande försegling eller orätt stämpling eller konstruktion af till bränvinshandteringen hörande apparater m. m., som under husbehofsbränningens tid vore så mångfaldiga, men som med den nya lagen af 1855 upphörde, då föreskrifterna om sådana saker försvunno, och åtalade öfverträdelserna äro sedan dess af helt annan beskaffenhet, kunna alltså ej jemföras med hvarandra. På sådant sätt är det icke svårt

att få upp siffrorna om åtal ganska högt. Men jag anser det icke vara rätt att sålunda uppställa mot hvarandra siffror som, hvad anledningen till åtalen beträffar, icke hafva med hvarandra att skaffa.

Att summan af åtal för fylleri under senare åren ökats härleder sig deraf att vissa städer, såsom Malmö m. fl. anskaffat sig en ordentligare och större polis-corps samt gifvit uppdrag åt den att väcka åtal för detta brott. Att sålunda superiet nu mer än förut beifras, bevisar endast, att ordningen och polisuppsigten i flera städer nu är bättre. Det förvånar mig för öfrigt att, då man nu vill öka bränvinsskatten, man icke på samma gång tänker på att höja införseltullen på viner, som lika väl lämpa sig för skatteförhöjning som bränvin, samt att vid talet mot missbruket af bränvin ej äfven talas lika varmt mot missbruket af vin. Denna glömska påminner något om den bibliska berättelsen om grandet och bjelken.

Här kunde ännu vara mycket att tillägga; men då många talare i ämnet aumält sig, vill jag sluta med att antyda, att, om beslut i reservantens syfte anses böra fattas, ordningen mellan hans hemstäl-landen bör blifva den, att vi först afvakta den försäljningslag, som må komma att af Kongl. Maj:t framläggas och först sedan vi granskat dess beskaffenhet och antaglighet skrida till en förhöjning eller sammanslagning af de olika skatterna, om så är nödvändigt. Till dess anser jag, på de skäl jag anført och med stöd af den erfarenhet praktiska lifvet häri gifver, skatteförhöjningen obefogad och onödig samt ej ledande till föregifna sedliga målet, hvarföre jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Danielsson: Här har redan så mycket i detta ämne blifvit taladt, att det numera torde vara svårt att rubba den öfvertygelse en hvar redan bildat sig i saken. Det torde likväl tillåtas mig att vidröra en synpunkt af frågan, som hittills icke af någon föregående talare blifvit framhållen.

Vid 1873 års riksdag väcktes en enda motion i detta ämne. Det skedde i Första Kammaren. Sedan Bevillnings-Utskottet i häröfver afgifvet betänkande afstyrkt bifall till motionen, höjdes icke någon röst till försvar för samma motion. Vid sistlidna riksdag förekom åter samma fråga i en motion, som likaledes af Utskottet afstyrktes. Jag var den förste, som vid ärendets behandling i denna Kammare vågade taga ordet och biträda motionärens förslag, som gick ut på att sammanslå tillverknings- och försäljningsafgifterna till en enda skatt, hvilken skulle läggas på tillverkningen. I år hafva, såsom vi funnit, flere motionärer afgifvit motioner i samma syfte, af hvilka, enligt min uppfattning, den af Herr Sandstedt afgifna innehåller det mest lämpliga och antagliga förslag. Men nu finner man, att man här har att göra med stridiga intressen: å ena sidan städerna, som icke vilja eftergifva den fördel de nu ega att utöfva försäljningen af bränvin; å andra sidan bränvinstillverkarne, som anse den ifrågasatta skatteförhöjningen helt och hållet olämplig. Jag får säga, att jag tillhör deras antal,

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

som anse, att någon aflösning till städerna för denna försäljningsrätt hvarken är rättvis eller billig. Deremot finner jag det vara ganska välbetänkt att sammanslå tillverknings- och försäljningsavgifterna till en enda skatt, på det att icke någon särskild fördel måtte ligga i försäljningen af bränvin. Om dessa avgifter sammanslogos till en enda tillverkningsavgift, tror jag lönkrögeriet till en stor del skulle undanrödjas, äfvensom att den enskildes förtjenst af denna rörelse skulle i väsendtlig mån förminsкас. Vi veta väl, att, enligt nu gällande bränvinslagstiftning, ofta är en så stor skillnad mellan det antal kannor, för hvilket försäljningsavgift erlägges, och den kvantitet, som verkligen försäljes, att rättelse härutinnan är högeligen af behovet påkallad. Om t. ex. en person erlagt försäljningsavgift för 2,000 kannor, så säljer han kanske i verkligheten 20,000 à 30,000 kannor. Detta är hvarken rättvist eller billigt.

Jag tror sålunda att, om Utskottets förslag skulle bifallas, man likvisst bör taga hänsyn till den reservation, som blifvit af Per Ericsson i Vik framställd. Jag anser, för min del, att man bör ingå till Kongl. Maj:t med en sådan skrifvelse som reservanten omnämnt, och att man på så sätt kan få frågan löst om dessa avgifters läggande på tillverkningen. Det är med anledning af dessa förhållanden, som jag vågat upptaga Kammarens tid, men i öfrigt tror jag, att frågan är så fullständigt utredd, att intet vinnes med ett föredrag i den ena eller andra riktningen. Jag inskränker mig fördenskull till anhållan hos Herr Talmannen om proposition på bifall till Herr Per Ericssons i Vik reservation, under förutsättning att betänkanudet i nu föredragna del kommer af Kammaren att godkännas. Ehuru Första Kammaren bifallit Utskottets förslag oförändradt, tror jag dock att Andra Kam-maren kan vara oförhindrad att lemna sitt bifall till denna reservation.

Herr Granlund: Jag har hufvudsakligen blifvit förekommen af Herr Lyttkens, med hvilken jag i allo förenar mig, men ber dock få yttra några ord.

Om man kunde vara öfvertygad derom, att genom förhöjning i bränvinskatten nationen kunde i sedligt afseende höjas, såsom föregående talare anført, om vi kunde hoppas att genom fördyring af bränvinet i den proportion här blifvit föreslaget åtminstone hos någon del af supare kunna minska konsumtionen och missbruket af detsamma, så vore det väl knappast någon ledamot af Kammaren, som icke skulle lemna sin röst till en sådan förhöjning, hvarom här är fråga, och jag skulle vara den förste som gjorde det. Men jag har sedan många år tillbaka erfarenhet af arbetarnes förhållanden, och jag är öfvertygad om, att ingen nämnbar minskning skall uppstå hos dem, som äro slafvar under denna olycksbringande last, med den nu föreslagna förhöjningen. Deremot fruktar jag, att en sådan förhöjning skall återfalla på de giftes familjer, och genom större utgifter för tillfredsställande af sitt begär efter bränvin skola desse beröfva sina stackars familjer en större del af sin arbetsförtjenst än förut. Orsaken till beskattningen på bränvinet var väl egentligen från början dels att skaffa staten inkomst, dels att hämma missbruket af bränvin. Hvad den första beträffar

tror jag att vi nu icke äro i behof af ökade statsinkomster, och hvad angår den andra, tror jag icke att den leder till det åsyftade ändamålet, men deremot föranleder dertill, att alla som begagna denna vara måttligt och oskadligt blifva beskattade lika med dem som missbruka densamma. Dessutom är att bemärka, att mycket bränvin förvandlas till sprit och användes till kemiska och tekniska behof, och att för dessa förbrukare, hvilka således för sina yrken begagna bränvin, fördyra detsamma lika mycket som för den hvilken gör missbruk deraf, vore ej rättvist.

Hvad nu vidgår den föreslagna skrifvelsen, så anser jag för min del dessa hvarje år återkommande rubbningar i bränvinsförsäljningslagstiftningen icke vara nyttiga, alldenstund kommunerna derigenom befinna sig i ett ständigt osäkerhetstillstånd i detta hänseende.

Vid 1873 års riksdag beslöts, såsom Herrarne veta, att alla bränvinsbolag skulle ställas under kontroll och att all vinst af utminuterering och utskänkning, ja, äfven den handelsvinst, som kan uppstå genom i parti uppköpt bränvin och *prisstegring deraf*, skall delas mellan kommunen, hushållningssällskapen och landstingen, på sätt författningen föreskrifver. Denna lag har ännu icke kunnat på alla ställen tillämpas, derför att sådana bolag, som före författningens utfärdande öfvertagit utskänkungs- och utminuteringsrättigheterna i städerna på den i lag bestämda treårsperioden, icke äro beroende af denna författning, förr än den förut bestämda tiden är förliden. Vid 1874 års riksdag fattades beslut om höjande af partihandelsbeloppet till 100 kannor, hvarunder ingen utan särskild i lag stadgad tillåtelse får sälja, och beror det helt och hållet på kommunerna sjelfva att bestämma huruvida en sådan handel må tillåtas eller ej. Detta, mine Herrar — derom är jag fullt öfvertygad — var den bästa lagstiftning som kunde göras för att hämma det öfverklagade superiet och salningen. Kommunerna på landet kunna ju härigenom helt och hållet befria sig från bränvinet, om de så vilja. Men då denna lagstiftning endast är några månader gammal — den började tillämpas först med detta års ingång, och då man således icke ännu kunnat erfara verkningarne af dessa båda nämnda stora förändringar i försäljningslagen — så är det väl icke skäl att nu åter göra eller genom ifrågavarande skrifvelse framkalla en förändring. Och huru skulle en sådan förändring ske? Jag är lika med Herr Lyttkens öfvertygad om, att den närvarande lagstiftningen är den bästa under närvarande förhållanden. Det kan väl hända att en och annan kommun missbrukat sin rätt till utdelande af detta monopol, men i allmänhet hafva dessa bolag tillkommit genom personer, som endast af patriotism ordna dessa förhållanden och derför oppoffra sin tid utan ersättning, och man kan väl icke tro att desse verka uti en mot sedligheten stridande riktning. Men om icke bränvinsförsäljningen skall blifva aldeles fri, hvilket vore det olyckligaste som kunde inträffa, och om man fräntager kommunerna deras rätt att ordna densamma, så måste Konungens Befallningshafvande eller annan myndighet lemna tillstånd, och då uppstår frågan, hvilken skall föredragas framför den andra? Då skall prövas de sökandes behörighet, och det kan dervid lätt inträffa, att man kan få en person som i

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

första rummet ser på vinsten och i det andra på sedligheten. Har man den ringaste garanti för att detta skall blifva bättre? Deremot, då såsom nu försäljningen anförtros åt bolag, ordnade af kommunerna sjelfva och skötta af sådana föreståndare, som icke hafva något intresse af att forcera försäljningen, då de deraf ej hafva någon särskildt vinst, behöfver man icke befara missbruk. Dessutom har man på många ställen börjat tillämpa förbud mot bränvinsförsäljning om söndagarne, ja, det finnes t. o. m. städer, der krogarne stängas kl. 5 på lördags e. m. och icke öppnas förrän kl. 8 på måndagsmorgonen. Detta kan visserligen synas strängt, men det har otvifvelaktigt verkat mycket godt på många ställen och bevisar att kommunerna söka att, så vidt de förmå, ordna bränvinshandeln på det minst skadliga sätt och i sedlighetens intresse.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag anhålla om bifall till Utskottets betänkande i 1:sta och 2:dra punkten.

Herr Hjelm: *I fjor* yttrades af en del talare i denna Kammare, att, om vi inskränkte partihandeln från 15 till minst 100 kannor, skulle nykterheten befrämjas och superiet förminskas i landet. Det skedde. Men att det dermed afsedda ändamålet uppnåddes, det tror jag icke, eftersom man *i år* så varmt framhåller att, om i skatt åstadkommes en förhöjning af minst 30 öre per kanna, så skulle man ernå målet af allmän nykterhet. Men man misstager sig äfven *nu!* I likhet med en talare på göteborgsbanken tror äfven jag, att något bör göras för superiets hämmande, men min öfvertygelse är, att den af hvarje fosterlandsvän efterlängtade förändringen ej vinnes på det här föreslagna sättet.

Om priset å en kanna bränvin höjes med 30 öre eller något mera, så gör den passionerade drinkaren icke något afseende derpå och icke heller måttlighetssuparen, ty den förre följer sin passion, som egentligen är en sjuklig retning, och den senare sina vanor. Kan han skaffa sig så mycket penningar till rusdrycken, att blott 30 öre fattas till en kanna eller ett öre till en sup, nog skaffar han sig detta med. Suparen bekymrar sig, för så liten penning, minsan icke om maka och barn få lida nöd och försakelser m. m., han söker blott så långt han kan att tillfredsställa det kraf, hans sjukdomsbegär påfordrar. Jag är således öfvertygad, att ingenting står att vinna genom det nu föreslagna medlet, det blifver blott en skärpt beskattning på landets lägre befolkning. Jag har, likasom en talare på hallandsbanken, gjort iakttagelser, fastän i en landsort långt, långt ifrån hans hembygd, att lönkrögerne hafva stor afsättning och erhålla betalning efter 4—5 kronor per kanna, ehuru 2 mil derifrån funnits laglig försäljning, der det hos partihandlare sålts för endast 2 kronor och der det minuthandelsvis kostat 3 kronor per kanna, hvarföre också Konungens Befallningshafvande måst förordna särskilda fiskaler för hämmande af det öfverhandtagande lönkrögeriet, hvilket blifvit än svårare, sedan den mindre partihandeln indrogs.

Justitie-statsministern har i sin berättelse, som här är till en del uppläst, antydt den väg, som man bör slå in på, nemligen öfver-

tygelsens väg, icke genom sådana der föredrag, som tillfälligtvis hållas, då folk kommer tillsammans och der man söker göra intryck genom upprörande tal, som verka för en stund på svaga personers nerver, utan på det sätt att man hos den uppväxande samhällsindivididen inplanter öfvertygelsen om vigten och nödvändigheten att uppskatta betydelsen att iakttaga sparsamhet äfven i det lilla, det obetydliga, som, ty värr, icke är vår nations starka sida, att lära de unga med förståndet fatta, huru alkohols förtärande verkar på helsan skadligt, huru vanärande det är att genom berusning sänka sig under djuren och huru för den Allsmäktige det "är en synd, som straffar sig sjelf och blifver ytterligare straffad."

Vi böra äfven verka på qvinnan häruti, såsom varande eller blifvande familjemoder. Det är "mödrarne som dana nationerna" yttrade Napoleon den förste.

Jag upprepar därför ännu en gång, att det nu föreslagna medlet icke skulle leda till hämmande af superiet i vårt land, men till en stor, jag vill säga "orättfärdig" statsinkomst, en "blodspenning".

Sista året tillverkades 18 millioner kannor och importerades 5 à 6 millioner kannor. Om vi utgå från dessa siffertal, skulle vi således genom den föreslagna förhöjningen, under förutsättning att Kongl. Maj:t genast borttoge försäljningsskatten, erhålla en ny skattebörd till belopp af 6 à 7 millioner, och om försäljningsskatten fortfarande såsom nu skulle utgå till dubbla beloppet, cirka 14 millioner kronor. Jag har visserligen ingen farhåga, att Kammaren skall bifalla Utskottets tillstyrkan, men jag vill ändock för all säkerhets skull hafva i protokollet antecknadt, att jag icke heller för min del är med om en sådan orimlig skatteförhöjning, och det är hufvudsakligen af denna anledning, som jag begärt ordet. Således, ehuru jag erkänner, att det är alldeles nödvändigt att vi söka utstryka den fläck, som i afseende å benägenheten för starka drycker vidlåder vår nation, tror jag dock, att man måste söka andra utvägar än den nu föreslagna. Här har talats om de mörka nästen, der superiet, med det elände det orsakar, har sitt tillhåll. Ja, visserligen; de finnas nog, men äfven med förhöjd beskattning skall nog den grumliga floden, om hvilken man talat, fortfarande dit leda sitt lopp, så länge icke religion, hederskänsla, sparsamhet och öfvertygelse afleda floden från individen.

Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag, ehuru jag icke är obenägen för skatternas sammansläende. Detta under förhoppning, att det icke må dröja länge innan statsmakterna, med tillhjälp af skolan, kyrkan och de bättre lottade enskilde samhällsmedlemmarne, hvar i sin ort måtte försöka att med andra, med kraftigare medel än skatteförhöjningar söka vinna det ändamål, som är så önskvärdt för vårt land. Detta kommer att visa sig i Kammaren framdeles vid behandlingen af en fråga, som i detta hänseende icke saknar sin vikt, och jag önskar då, att de Kammarens ledamöter, som nu tro sig funnit huru allmän sedlighet skulle vinnas, då måtte varmt behjerta vårt folks behof, och hvad som mer än annat länder till vårt lands utveckling, styrka och framtida bestånd.

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasätta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

Herr Kolmodiu: Herr Talman! Vid en föregående diskussion om en liten egendomlig afart af dryckenskap, som på ett och annat ställe lär bedrivas med apoteksvaror, vågade jag att förutspå, det vi inom kort skulle komma i tillfälle att kämpa mot en vida farligare fiende, än då var fallet, och att vi skulle gå i denna väntade strid, ledde af vårt ärade Bevillnings-Utskott och rustade med vapen, som detsamma skulle gifva oss i händerna. Denna spådom har, tyvärr! icke gått i fullbordan. Utskottet har kort och godt förklarat, att de förslag till ändringar i brännvinslagstiftningen, som vid denna riksdag blifvit väckta, ej kunna anses leda till det med dem afsedda syftet — inskränkning i bruket af rusdrycker — och på denna grund har man afstyrkt dem allesammans.

Villigt medgifver jag, att någon stor och afgörande seger öfver dryckenskapslasten ej står att vinna på lagstiftningens väg, åtminstone icke förr än fråga kan uppstå om införandet af en Maine-lag, och dertill är situationen ännu icke mogen. Jag sluter detta bland annat deraf, att min ärade granne här strax till höger, som i början af sitt anförande gjorde en så väldig ansats, "höll midt i hugget inne" och medelst ett sluttillägg borttog hela verkan af sin föregående framställning. Då en Maine-lag således icke kan komma i fråga; så tror jag ej heller att någon mera betydelsefull seger öfver dryckenskapslasten för närvarande kan vinnas på lagstiftningens väg.

Jag vill förklara min mening. Man har här talat om "upplysningen" såsom ett botemedel mot det onda. Jag vill något närmare bestämma arten af den upplysning, som kräfvos. Hvad som behöfvos är mera en religiöst-sedlig reform än en lagreform, och därför är också stridsfältet snarare beläget inom kyrkans område än inom Riksdagens. Förr än svenska presterskapet kastat bort den förment hög-lutherska åsigten, att bruket af spritdrycker är ett "adiaforon", en likgiltig sak, hvilken kan göras eller låtas allt ofter hvars och ens särskilda uppfattning, kan därför ingen afgörande seger öfver det onda vinnas. Och nämnda åsigt måste förr eller senare öfvergifvas. Ty, mine Herrar! huru likgiltig en sak må vara i och för sig, så snart den i en viss, gifven tidpunkt hotar med att blifva en verklig samhällsolycka, en anledning till nationel ruin, så kan den icke längre anses såsom ett "adiaforon" i religiös mening.

Metodisterna hafva ock fattat saken på det sättet. Med glädje har jag förnummit, att de inskrifvit främjandet af nykterhetens sak på sin fana; och jag håller mig förvissad, att svenska kyrkan icke skall stöta sig på, att metodisterna tagit första steget, utan följa det gifna exemplet, obesvärad af all farhåga att derigenom falla i sekterismens armar. Luthersk teologi och metodistisk lära hafva säkerligen helt andra och vida betydelsefullare differenser än aptitsupen. Skulle det en dag hända, att svenska kyrkans prester resa sig till strid mot den nationela olyckan, så kan man vara viss på, att de ej skola komma att stå ensamme, utan att till dem skall sluta sig allt det bästa folket eger, dess ädlaste män, dess varmaste fusterlandsvänner. När nationens yppersta krafter sålunda träda i samverkan för att vinna det goda ändamålet; så skall reformen vinna både i djup och

omfattning, att ej längre med sanning skall kunna sägas, hvad en talare här helt nyss yttrade: "man vill taga bränvinet från arbetaren, men behålla vinerna för den rike." Hvar och en, som vill verka för det åsyftade målet och enrollera sig som soldat i denna armé, skall — nödgad af omständigheternas makt, manad af samvetets kraf — omgifva hela sitt lif med en sådan gräns af återhållsamhet och måtta, att allt verkligt fog till klagan af denna art skall upphöra.

Jag har yttrat detta dels för att angifva min uppfattning af detta ärendes innersta art, dels för att från min ståndpunkt lemna ett svar på den i dessa dagar mångfaldigt upprepade frågan: "hvad tänker Riksdagen att göra med bränvinet?" Såsom förut är sagdt, Riksdagen kan för närvarande göra helt litet i denna sak; endast palliativ stå till vårt förfogande; vi kunna — om jag så får säga — blott lägga det första förbandet på såret, medan vi vänta på läkaren. Men detta måste vi ock göra, på det att den sjuke ej må förblöda förr än den rätta hjälpen kommer.

Jag känner ingen åtgärd, som i det hänseendet är mera verksam, än fördyrandet af varan. Man har visserligen sagt, att detta icke hjälper, emedan den verklige drinkaren super utan afseende på priset. Mine Herrar! Drinkaren har gemenligen icke blott svagt hufvud och svaga fötter, han har äfven svag kassa och svag kredit. Det hjälper icke att här anföra ett eller annat undantagsfall från någon vrå af vårt land. En allmänt gällande ekonomisk grundlag kan ej på det sättet kullkastas. Blir rusdrycken dyrare, nog kommer det att supas mindre. Sjelfva drinkaren, begärets slaf, måste supas mindre, emedan han — och han mer än andra — får svårt att anskaffa de ökade belopp, som det höjda priset kräfver. Jag vågar därför bestämt påstå, att bränvinets fördyrande skall medföra en minskning i drycken-skapan, liksom jag tror, att nämnda åtgärd bland dem, som stå till Riksdagens förfogande i närvarande stund, är den verksammaste.

Denna åsigt har också icke egentligen blifvit bestridd i sjelfva utskottsbetänkandet. De skäl, som der äro uppställda mot höjandet af tillverkningskatten å hvarje kanna bränvin med 70 öre, hemtas dels från den uppmuntran till lurendrejeri och lönbränning, man trott sig finna i nämnda åtgärd, dels från orimligheten att medelst ökad beskattning höja statsverkets inkomster vid en tidpunkt, då sådant alls icke behöfves. Jag får allra först förklara, att dessa skäl på ett ganska betänkligt sätt motsäga hvarandra. Skulle en dylik åtgärd — höjningen af tillverkningskatten — verkligen i nämnvärd mån framkalla lurendrejeri och lönbränning, så blir tydligen dess verkan till statsinkomsternas ökande ringa eller ingen. Uppkommer åter på denna väg en tillväxt i statsinkomsterna; ja — då kunna smugglingen och lönbränningen ej vara af någon större betydighet. Dessa skäl stå således icke rätt väl tillsammans. Men äfven antaget, att någon svårighet eller oegentlighet i ett eller annat afseende skulle uppstå, icke får man därför rygga tillbaka, när man vill vinna ett stort mål. Om en fiende hotade oss med sina härar och vi skulle till landets värn mobilisera vår armé, huru många enskilda intressen, huru mycken enskild rätt till och med skulle icke genom en sådan åtgärd gifvas till

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

spillo? Och ändå — skulle någon tvekan finnas att verkställa mobiliseringen? Visserligen icke! På samma sätt måste man handla med afseende på den *inre* fiende, mot hvilken vi i dag — enligt Herr vice Talmannens yttrande — hafva att ordna våra försvarskrafter. Jag för min del kan således ej fästa något afseende vid de vådor, man här framställt såsom förenade med höjandet af tillverkningskatten å bränvin till det belopp reservanterne föreslagit.

Här har af en talare, hvars omdöme jag eljest högt värderar, blifvit sagdt, att skatteförhöjning skulle vara det förnämsta syftet med det af mig förordade förslaget. Detta innebär en åsigt, som jag förut icke hört. Ingen, vare sig bland motionärer eller reservanter, har uppställt skatteförhöjningen såsom mål. Den ärade talarens uppfattning måtte alltså härleda sig derifrån, att han försökt att läsa mellan raderna, en metod, som ofta leder sina utöfvare till olyckliga misstag.

Han var också högeligen bekymrad öfver hvad han skulle svara sina kommittenter vid hemkomsten från riksdagen, i fall detta förslag ginge igenom. Detta är inom parentes sagdt ett bekymmer, som mycket ofta förekommer inom denna Kammare. Nå väl! Han förestälde sig, att han skulle nödgas svara dem, "det skatteförhöjning blifvit vidtagen för att bereda medel till ett orimligt försvarsverk, till onödiga löneförhöjningar åt embetsmännen och till dusörer åt enskilda personer och bolag, hvilka på spekulation upplagt stora lager af spritvaror." Han är dock allt för fyndig, den ärade talaren, för att vid sina kommittenters frågor ej hafva bättre svar att afgifva. Först och främst lärer Riksdagen icke antaga något "orimligt försvarsväsende". Vill han skylla på försvarsväsendet, måste han alltså, för att afgifva ett rimligt svar, tala om ett rimligt försvarsväsende. På samma sätt förhåller det sig med de omnämnda löneförbättringarne till embetsmännen. Icke beviljar Riksdagen några onödiga löneförhöjningar. När den ärade talaren kommer hem, måste han derföre tala om sådana löneförhöjningar, som äro nödiga. Om dusörerna till de enskilde vill jag ej mycket tala; de åtminstone måste betraktas såsom resultat af den mest ofrivilliga frikostighet, man kan tänka sig. Enligt min uppfattning synes det enklaste liksom det sannaste svaret vara, att ändamålet med skatteförhöjningen icke var att bereda staten större inkomster, utan att främja ett sedligt syfte, hvarföre vi ock vågade vidtaga densamma midt i öfverflödet.

En annan högt ärad talare yttrade, att, om vi inginge till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, såsom reservanterne föreslagit, följden deraf icke blefve någon annan än den, att vi finge en försäljningslag, som gjorde oss skattskyldige under de enskilda krogarne i stället för att vi nu äro det under städerna. Ja, mine Herrar, blefve detta följden, så vore det i sanning ett bedröfligt byte. Härtill kan jag endast svara, att jag omöjligen kan föreställa mig, att Kongl. Maj:t skulle vara så oförståndig, att han föresloge en dylik lag, och Riksdagen så oklok, att han antog densamma. Skulle den äskade utredningen ådagalägga, att en lagförändring komme att medföra en så bedröflig ställning, som den, hvilken den ärade talaren tecknat, så är jag säker

på, att statsmakterna läte hela frågan förfalla och allt förblifva vid det gamla.

Dit hafva vi emellertid ännu ej hunnit, och jag kan därför ej röreställa mig, att Andra Kammaren i dag skulle kunna låta bränvinsfloden obehindradt rusa fram, då Kammaren helt nyligen visat en sådan månhet om nykterheten i Norrland, att den förklarar sig betänkt på att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t om de "Hoffmanska dropparne", hvilka deruppe lära spela en roll såsom ett omtyckt berusningsmedel. Jag älskar ej att tro, det Kammaren skulle vilja begagna den underdåniga skrifvelsen såsom ett lätt förvärfvadt aflatsbref för sina synder i bränvinsfrågan. Det vore ett i sanning egendomligt sätt att frigöra sig från skyldigheten att vid denna riksdag på fullt allvar taga nykterhetens sak om hand.

Vid det antyddade tillfället hördes, såsom man behagade uttrycka sig, ett nödrop från Norrlands skogar. Nu höras många nödrop från alla Sveriges landsändar. Dessa nödrop höjas icke blott af en liten skara nykterhetsvänner, icke blott af den s. k. tänkande delen af nationen; jag har hört dem ur sjelfva drinkarnes leder. Huru ofta har jag ej hört sådana arma människor, när de återkommit till nyktert sinne och således kunnat uppfatta det djup af elände, hvari dryckenskapslasten störtat dem, med ängest utropa: "om detta bränvin aldvig funnes till!" Detta är såsom nödrop från drunknande. Skulle vi kunna vända ett döft öra till dem? Jag tviflar derpå eller — rättare sagdt -- jag håller mig förvissad om något helt annat.

Då jag saknar en djupare inblick i bränvinsfrågorna, skulle jag helst hålla mig till Herr Hammarbergs motion om förhöjning af tillverkningsafgiften. Detta vore en direkt åtgärd, hvars verkan är lätt att beräkna, och som skulle vålla den minsta rubbningen i nu bestående förhållanden. Skulle jag emellertid, såsom troligt är, bli försatt i den ställning att behöfva votera mellan Utskottets förslag och Friherre Focks; så kommer jag att utan all tvekan rösta för det senare.

Herr Lundberg: Många talare hafva redan framhållit, att skattens förhöjande icke skulle hämma den beklagliga fyllerilasten och ej heller verka något godt i sedligt hänseende, hvarför jag endast vill framhålla en af mig länge hyst öfvertygelse, att bränvinslagstiftningen äfven i andra hänseenden är behäftad med stora brister, i synnerhet just derigenom att försäljningsafgiften i främsta rummet drabbar de mindre bemedlade klasserna, som nu åtminstone i vår ort få betala tre kronor per kanna bränvin, då den förmögnare klassen, som på en gång köper ett större quantum, betalar alls ingen försäljningsafgift, och således endast hälften eller högst 1,60 per kanna. Det är därför både billigt och rättvist, att hela skatten lägges på tillverkningen och intet på försäljningen, ty då tynger skatten lika på alla samhällsklasser. Jag vill visst icke tillstyrka mindre skatt i sin helhet, än den nuvarande, ty derigenom skulle superiet endast ökas; men jag vill, att skatten skall drabba lika både rika och fattiga. Också ville jag föreslå, att den del af skatten, som tillfaller kommunerna, delas lika efter

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

folkmängden, både inom städerna och på landet. Det torde invändas, att städerna derigenom gå miste om en stor inkomst, som de nu hafva af försäljningsskatten; ja, jag medgifver att de göra detta, men den nuvarande fördelningen af denna skatt har varit och är orättvis, och en orättvisa blir aldrig rättvis därför att hon är gammal. Det är därför högst billigt och enkelt att beskatta endast tillverkningen, då den förmögnare klassen får betala sina dricksvaror lika med den mindre bemedlade. Mången torde invända, att den mindre bemedlade klassen gerna kan undvara den dyra och förderfliga drycken. Ja väl, det är sant, och jag skulle ingenting hafva emot att den aldrig finnes inom Sverges gränser, och vi mätte lika bra; men så länge den finnes i landet, så begagnas den, och när den begagnas måttligt, så är deruti just ingenting att klandra, endast missbruket är fördömligt. Det händer ofta i våra orter, att den som nästan aldrig i hvardagslag inom sitt hus begagnar spirituösa drycker, det oaktadt vid vissa tillfällen är nästan tvungen att köpa några kannor, såsom vid bröllop, barndop, begrafningar och andra högtider. Denne måste då betala försäljningsskatt, då den som köper ett större quantum är derifrån befriad. Detta kan jag icke inse vara rätt, att den rike skall få supas för bättre pris än den fattige. Det borde vara lika för alla. De dagliga krogkunderna vill jag alls icke nämna ibland annat hederligt folk, ty om varan blir dubbelt dyrare än hvad den nu är, så lemna de likväl sitt sista öre på krogen. Dessutom anser jag, att tullen på all utländsk spirituosa bör sättas så högt, att den ej kan konkurrera med den inhemska varan. Det kan visserligen invändas, att detta skulle locka till smuggeri, men dermed tror jag är icke så farligt. Vi hafva en talrik och väl affönad tulltjenstemannacorps, som nog äfven i denna del skall vaka öfver lagens efterlefnad, isynnerhet som den har sina stora andelar af de gjorda beslagen. Jag kan därför icke annat än yttra min största förundran öfver, att Bevilnings-Utskottet icke vill göra det ringaste för afhjelpande af denna orättvisa, utan helt enkelt afslagit alla i denna viktiga sak väckta motioner. Deremot är det med en sann tillfredsställelse jag ser, att en af Kammarens aktade ledamöter, Herr Friherre Fock, afgifvit en upplysande och sakkärlig reservation, grundad på sakkämedom och obestriddlig rättvisa. Jag ber därför att få instämna med Herr Friherre Fock.

Herr Leijer: Då i fjor fråga förelåg om höjande af bränvins-skatten och sammanslagning af tillverknings- och försäljningsavgifterna, fick Utskottet uppbara klander därför, att det icke med tillräckligt allvar behandlat frågan. I år har Utskottet visserligen med mera allvar handlagt samma fråga, men Utskottet har likvisst icke, hvarken med hänsyn till motiv eller yrkande, kommit till sådant resultat, att jag för min del kan vara belåten dermed. Jag vill emellertid icke upptaga Kammarens tid med att mot förslaget framställa mina anmärkningar, emedan jag anser sådant vara öfverflödigt. Jag vill vända mig direkte till den reservation, som af Herr Friherre Fock afgifvits och som efter min uppfattning går i den rätta riktningen, ehuru jag icke kan neka, att ju äfven mot denna åtskilliga anmärkningar kunde

framställas. Reservationen är öfverhufvud taget särdeles grundlig, men der finnas, så vidt jag kan förstå, ett par brister. I begynnelsen af reservationen, sid. 20, visar reservanten, att "det lappningsystem, som för närvarande eger rum, har till följd, att strömmen af missbruk söker nya vägar för sitt slingrande lopp". Vidare säger reservanten, att "den af senaste Riksdag beslutade lagen kuappast hunnit blifva utfärdad, förr än den till och med blifvit föremål för nära nog öppet trots." Och slutligen på samma sida, att "man icke må förundra sig öfver att änyo förslag till missbrukens hämmande blifvit vid Riksdagen affennade; men hvad man med skäl skulle kunna förundra sig öfver, det vore om Riksdagen icke, med öppen blick för sakens vikt, sökte utleta roten till det onda och sedan till hvad pris som helst äfven sökte upprycka denna." För min del tror jag icke, att denna rot är en enkel pålrot, som med ens kan uppryckas. Jag tror fasthellre, att det är en mycket grenig rot. Jag fordrar ej, att reservanten borde hafva tagit i betraktande alla dessa orsaker eller rötter. Men jag hade hoppats, att han skulle fäst afseende vid hvad som genom en särskild motion vid denna riksdag blifvit framhållet såsom en dylik grof och svår rot till det onda. "Den ström af missbruk" om hvilken reservanten talar och hvilken förut "sökt sig nya vägar för sitt slingrande lopp" var, så vidt jag kan förstå, ursprungligen icke af sådan beskaffenhet, att den hade mycken kraft.

Men efter det genom senare tillkommen påverkan af en skicklig nivelleringskonst denna ström blifvit ledd in i väl anlagda öppna kanaler, kommer den numera nog icke såsom bäcken i sakta lopp, utan med strömmens fart brusande, om icke i år, så likväl inom kort. Herrarne förstå, att jag menar sättet att under namn af vin tillhandahålla spritvaror åt allmänheten. Jag hade hoppats, att reservanten vid sin i öfrigt grundliga undersökning af de förhållanden, som med föreliggande frågor ega sammanhang, velat egna någon uppmärksamhet jemväl åt denna omständighet. Ty det skulle hafva varit af stor vikt att uti den tillämnade skrifvelsen till Kongl. Maj:t omnämna det nu nämnda missförhållandet och att emot detsamma söka utverka sig ett botemedel, genom den enkla åtgärd, som jag skulle vilja föreslå, eller att borttaga all försäljningsskatt samt att göra försäljningen af vin och maltdrycker likställig med brännvins försäljning. En framställning i sådant syfte hade bort inrymmas i andra momentet af Utskottets betänkande.

Men, förutom de nu nämnda, har det onda jemväl andra rötter, som böra uppryckas, i synnerhet om man tager i betraktande de orsaker, som icke oväsentligt bidraga till den rikliga tillgången af brännvin, och ej blott afser rusdryckernas öfverdrifna missbruk. En sådan rot har reservanten antydt, då han på sidan 28 i sin reservation talat om faran för öfverproduktion af ifrågavarande vara, samt då han till bevis på att en dylik öfverproduktion icke tyckes vara af tillfällig beskaffenhet anfört, att tillverkningen under åren 1869—1873 stigit med omkring 50 procent och att den synes fortfarande vara stadd i stigande, under det att samtidigt dermed en betydlig införsel af utländska spritvaror ökar tillgången inom landet.

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

Under sådana förhållanden tillåter jag mig fråga, om det förefinnes någon möjlighet att endast genom lagar om försäljning af eller religiösa predikningar mot starka drycker kunna hämma det öfverhandtagande begagnandet af dessa drycker, eller om man icke fastmera bör angripa det onda i dess innersta, djupaste rot genom lagbestämmelser, som hufvudsakligen afse att begränsa varaus tilverkning och tillvaro.

Det var en tid — vi minnas den nog alla — då inom hvarje stuga fans en husbehofsbrännvinspanna, samt då en hvar derstädes var lika villig som han ansåg sig skyldig att förtära allt det brännvin, som med dessa pannor tillverkades, om han ej kunde blifva af med det på annat sätt. Det inträffade då också verkligen, att 50 millioner kannor kunde på ett år förtäras. Föreställer man sig nu, att öfverproduktionen finge obehindradt fortgå med 50 procent förhöjning för hvart femte år — ehuru naturligtvis det icke nödvändigt behöfver antagas, att progressionen skall fortgå i denna grad — så skulle om 10 eller 12 år härefter produktionen vara uppe igen till samma höjd som då. Deremot synes det mig helt naturligt, att, derest en öfverproduktion fortfarande skall ega rum, dryckenskapen måste tilltaga i förhållande till denna ökade produktion, och att den sup-hungliga mängden skulle kasta sig in på den vägen -- att "förädla" brännvin till "vin" — med samma ifver, som var för den tidigare husbehofsbränningsperioden utmärkande, och den skulle icke hejda sig förr än den med skalden Wadman kunde säga: "Utsupet".

Jag tror därför, att det icke varit ur vägen, om den ärade reservanten med sin stora sakkämedom i nu föreliggande frågor tagit de af mig nu framställda förhållanden under litet närmare skärskådande, samt att han, hvad särskildt angår förenämnda vinproduktion, egnat sin uppmärksamhet åt sättet för dess hämmande.

Dessutom tillåter jag mig den frågan, om brännvinsbränningen kan anses vara en för vårt land så nyttig och nödvändig näring, att man i afseende å brännvinet bör bibehålla skyddstullar, äfven sedan en friare tullagstiftning inom andra områden gjort sig gällande?

För min del åtminstone anser jag det icke vara riktigt att till en skatt af 80 öre på hvarje kanna brännvin jemväl lägga en skyddstull af 50 öre, hvilket nu sker, då för hvarje kanna brännvin skall i tullafgift erläggas 1 R:dr 30 öre. Jag kan ej finna riktigt att genom ett sådant förfaringsätt göra den del af svenska befolkningen, som äfven med måtta begagnar sig af denna vara, skattskyldig under brännvinsproducenterna med ett årligt belopp af minst 8 millioner kronor.

Jag tror dessa skäl tillräckligt tala för mitt påstående, att Riksdagen borde äfven åberopa dem, då den för Kongl. Maj:t framlägger en önskan att få brännvinslagstiftningen fotad på en annan grund, än den nuvarande.

Men jag vill icke stanna vid dessa anmärkningar, ty då reservanten, vid utredningen af ersättning till städerna för den förlust, som i följd af den ifrågasatta sammanslagningen skulle komma att drabba dem genom upphörda inkomster, antydt, att man funnit det

motbjudande, att staten skulle, genom förbindelsen att utbetala dylika ersättningar, göras skattskyldig under dessa städer, har reservanten icke lagt nog vikt på i huru hög grad drinkarne, i dessa städer bidraga till denna skatt. Han yttrade vidare, att landsbygden faktiskt redan är eller "gjort sig" skattskyldig under städerna. Dessa yttranden, ställda i sammanhang med hvarandra, förefalla minst sagdt egendomliga; och jag vågar påstå, att hvad han längre ned anfört också är lika egendomligt. Han yttrar nemligen: "dessa vinstmedel hafva hitills dels tillfallit bolagen sjelfva, dels till större eller mindre del uppburits af stadskommunerna, utan att ingå eller vara synliga i de till delning med laudsting och hushållningssällskap aflemnade beloppen. Kan det väl vara klokt att låta ett sådant förhållande fortfara och ytterligare utveckla sig?"

Jag hemställer nu: kan det vara försigtigt af reservanten att framkasta en sådan fråga, då han icke kan åberopa okunnighet derom, att Riksdagen redan vidtagit åtgärder mot ett sådant förhållandes fortvaro? 1873 års Riksdag beslöt nemligen, att *hela* den vinst som inflöte af bränvinsutskänknigen i de städer, der densamma ombesörjdes af bolag, skulle fördelas på enahanda sätt, som om skatten å bränvin är stadgadt, så att bolagen icke finge såsom förut för sin del disponera någon del af denna vinst. Och det var väl ej för ro skull Riksdagen föreskref tillsättandet af revisorer för erforderlig kontroll utöfvande i detta hänseende. Att dessa icke skulle göra sin skyldighet, förmodar jag ej vara reservantens mening att påstå.

Å sidan 26 i reservationen anför reservanten i fråga om ersättningar som borde städerna tillkomma för den minskning i inkomster, som af förslagets antagande skulle blifva en följd, att dessa ersättningar vore både billiga och rättvisa. Det senare "derför att städerna af ålder och långt innan 1855 års lagstiftning trädde i kraft haft häfdvunnen rätt att hvar för sig omedelbart draga inkomster af starka dryckers försäljning, och derför att sedermera dessa inkomster ytterligare ökats med stöd af gällande lag." Ersättningarnes utgörande vore vidare *billigt* "derför att dessa inkomster till ej ringa del blifvit använda för ändamål, som varit nyttiga ej endast för kommunen i fråga utan äfven för omgifvande landsort, såsom för anläggning och underhåll af skolor, för kommunikationsanstalter m. m., och derför att städerna med förtroende till beståndet af de dem medgifna förmåner iklädt sig förbindelse för lång framtid, hvarför äfven inkomsternas afdragnung skulle åtminstone i enskilda fall kunna medföra olyckliga följder, hvilka väl torde komma att sträcka sig utom sjelfva den af åtgärden omedelbart drabbade kommunen." På dessa skäl vill han ingå på ersättningarnes utgörande, men tillägger strax efteråt, att "de dock icke böra utgå för all framtid" utan endast "under så lång tid, som erfordras för städerna att ordna sina ekonomiska angelägenheter." Dessa ord kan jag ej tolka annorlunda, än att om en stad sedan den så ordnat sina ekonomiska angelägenheter, att den kan undvara ifrågavarande inkomster af tillverkningsafgifterna, sedermera förskaffar sig andra inkomster, som den anslår till några för staden nyttiga ändamål, staten skulle på samma sätt, som nu är förslaget, kunna göra

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

anspråk äfven på dessa inkomster, under förutsättning att staden bereddes ersättning härför under så lång tid, som vore för den behöflig för att återigen till följd af denna indragning af de beräknade inkomsterna ordna sina ekonomiska angelägenheter. Detta blefve verkligen en präktig konsekvens af reservantens förslag.

Jag vill ej nu ingå i någon längre öfverläggning angående nyttan eller skadan af dessa inkomsters indragning till staten, utan vill blott påpeka det olämpliga deri, att fattiga kommuner, hvilka använt dessa medel för inrättande af skolor, sjukhus och andra för desamma nödiga och ändamålsenliga anläggningar, förutom de af reservanten uppräknade, möjligen tvingas genom medlens indragning att upphöra med en dylik gagnande verksamhet. Skulle detta vara för staten nödvändigt eller ens nyttigt? Är det säkert, att ej staten skulle nödgas att af egna medel uppehålla dessa anstalter?

Längre skall jag ej nu upptaga Kammarens tid med detta ämne; jag har endast härmed velat visa, att om man anser grunderna för lagstiftningen i detta fall böra ändras och i skrifvelse till Kongl. Maj:t derom gör anmälan, man ej må inskränka sig till en så enkel hemställan, som afser endast en sammanslagning af tillverknings- och utskänkningsafgifterna, utan anhålla att Kongl. Maj:t jemväl tager i öfvervägande de andra botemedel mot det onda, som möjligen kunna finnas.

Jag ifrågasätter ej nu någon omformulering af Herr Friherre Focks förslag i den riktning, jag afser, och vill ej heller förorda ett antagande af första hälften af samma förslag i förening med afslag å andra hälften, uttalande den förhoppning att, om en sådan skrifvelse, som jag förordat, till Kongl. Maj:t aflåtes, Kongl. Maj:t nog skall allsidigt taga saken i öfvervägande, hvarigenom enligt min tanke bästa resultatet skulle ernås.

Slutligen vill jag dock tillägga, att jag i likhet med min granne till venster skall, derest omröstning om antagande af Utskottets eller Friherre Focks förslag slutligen skulle bli resultatet af öfverläggningen, i så fall biträda det senare förslaget, såsom enligt min tanke det bättre.

Friherre Fock: Mot den särskilda mening, som jag vågat bifoga Utskottets betänkande, har blifvit framställd en sådan ström af anmärkningar, att jag på förhand bekänner, det jag hvarken vill besvåra Kammaren att till bemötande upptaga dem alla eller tilltror mig kunna göra det, då mitt minne dervid allt för mycket torde svika mig. Det är emellertid min pligt, då jag besvärat Kammarens ledamöter att läsa igenom en vidlyftig reservation, att åtminstone i någon ringa mån söka bemöta åtskilliga af de framställda anmärkningarne.

Innan jag det gör, ber jag dock få yttra mig om en anmärkning, som blifvit riktad emot mig personligen. Jag upptager icke gerna sådana, hvilka jag icke anser höra till saken, men här gör den det till viss del. Man har sagt, att jag i mina åsigtter icke är densamme i år som i fjor, och att jag i reservationen vid Utskottets föreliggande betänkande yttrat mig på helt olika sätt än från denna plats vid nästlidna års riksdag. Då, yttrade man, var jag bestämdt emot för-

höjning af bränvinstillverkningsafgiften, men nu har jag lika bestämdt uttalat mig för en sådan förhöjning. Men jag ber er, mine Herrar, komma ihåg något litet af denna frågas historia. Vid 1870 och 1871 årens riksdagar stod jag också på denna plats och talade i frågan; jag yttrade mig då så varmt jag det förmådde för sammansläendet af tillverknings- och försäljningsafgiften för bränvin. Jag framhöll då den öfvertygelse, hvilken jag ännu hyser, att upphörandet af försäljningsafgifterna är oundgängligen nödvändigt, om en rationel försäljningslag skall kunna åstadkommas, och jag är förvissad, att *så* kommer att för eller senare ske. Nu kvarstår jag uti min reservation på samma ståndpunkt, som förra året. Jag säger der, att jag tvekat och ännu tvekar gifva min röst för förhöjningen af tillverkningskatten, om den sker ovillkorligt, därför att jag, utom andra skäl, som deremot kunna anföras, befarar att en sådan förhöjning ensam och utan en grundlig, tidsenlig reform af försäljningslagen icke skall i någon väsendtlig mån bidraga till det åsyftade ändamålet — fyllerilastens inskränkning — utan snarare under ett fortsatt lappande på denna lag ännu längre undanskjuta och derigenom ytterligare försvåra den större reformens genomförande. Men för denna större reform ville äfven jag vara med om skatteförhöjning, jag vill då låta denna och öfriga betänkligheter falla; jag vill, om så erfordras, med skatteförhöjningen köpa reformen i lagstiftningen. Jag har må hända orätt i detta som i mycket annat: men min öfvertygelse har jag kvar och den står jag vid.

För att förklara anledningen till den nu afgifna reservationen nödgas jag något återgå till 1870 och 1871 årens riksdagar. Herrarne behagade erinra sig, att Bevillnings-Utskottet vid 1870 års riksdag, på grund af väckt motion, framlade fullständigt förslag så väl om sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna som till ny, derpå grundad försäljningslag. Förslaget föll emellertid i båda Kamrarne. Följande riksdag väcktes en ny motion i samma syfte. Bevillnings-Utskottet tilltrorde sig då icke att utarbета något fullständigt lagförslag i ämnet, utan hemställde till Riksdagen att till Kongl. Maj:t afåta en skrifvelse i enahanda syfte, som den jag nu föreslagit, ehuru utan förhöjning af tillverkningsafgiften. Detta skrifvelsförslag blef då af Första Kammaren afslaget och af Andra Kammaren bifallet. Sedan dess har denna fråga hvilat. Min åsigt har emellertid icke förändrats, men jag har i allmänhet icke smak för att besvara Riksdagen med några förslag, som sakna all utsigt att gå igenom. Nu åter är förhållandet annorlunda. Redan vid förra årets riksdag — såsom en talare redan erinrat — då Bevillnings-Utskottet inkom med sitt afstyrkande utlåtande i detta hänseende, uttalade sig ganska många röster för en sammanslagning af tillverknings- och försäljningsskatterna, och nu vid denna riksdag hafva inom båda Kamrarne flera motioner i samma syftning blifvit väckta, som jemväl vunnit understöd af åtskillige Kamrarnes ledamöter. Då trodde jag tiden vara inne att komma tillbaka med den större frågan och att försöka om man ej skulle få öfvergifva palliativens väg; och då Utskottets flertal icke delade min åsigt, tvekade jag ej att åtminstone i form af en reservation framlägga skälen för densamma.

*Ifrögasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

Emot denna åsigt har, som sagdt, framstälts en mängd anmärkningar. Den förste talaren, som yttrade sig *emot* min reservation näst efter talaren på smålandsbänken, som ville upphäfva *all* bränvinstillverkning, hvilket förslag åtminstone för närvarande icke torde förtjena vidare afseende, förmenade, att han icke kunnat finna hvad jag ville. Jo — hvad jag vill, det är i korthet en bättre bränvinslagstiftning, än vi under 20 års arbete vid riksdagarne lyckats åstadkomma. För sådant ändamål vill jag i främsta rummet, att försäljningsafgifterna skola upphöra. Jag har härmed ingalunda haft för afsigt att uttala några beskyllningar för missbruk af kommunerna vare sig på landet eller i städerna; men då försäljningsrättigheterna skola öfvertagas af de högstbjudande, så måste dessa rättigheter i *allmänhet* komma i händerna på dem, som må hända äro minst lämplige att sköta dem. Det är detta förhållande jag vill hafva förändradt, och derigenom äfven söka förekomma den koncentrerung af utskänkningsrörelsen, hvilken nu eger rum och otvivelaktigt alstrar flera missbruk.

Mine Herrar! Det händer ibland att man genom en *jempörelse* kan förtydliga hvad man vill uttrycka. Det finnes en annan handling, som, om den kommer på afvägar, lätt kan medföra bedröfliga följder — jag menar utlåning af penningar. Det är ej många år sedan vi gjorde räntan fri. Man befarade äfven då att denna åtgärd skulle framkalla ökad skuldsättning och onaturlig uppdrifning af räntan. Föreställom oss en tankegång sådan som denna: Vid de stora låneoperationerna, der går man nog försigtigt till väga; men vid den mindre lånerörelsen, der frågan blott gäller 15 till 100 R:dr, der afväges ej behofvet så noga, der tagas mindre goda säkerheter mot onaturligt hög ränta; och på detta område framkallas ett vingleri med deraf följande förderf, ej stort mindre än det som föranledes af fyllerilasten. Här måste derföre lagstiftningen komma emellan. Den stora utlåningen får gå fri som hittills, men hvad den mindre beträffar, skall kommunen taga densamma om hand. Kommunalstyrelsen bestämmer huru många utlåningsinrättningar, som skola öppnas; dessa utbjudas på auktion till den mestbjudande. Afgifterna kunde ju äfven här delas mellan kommunens landsting och hushållningssällskap. Under en dylik lagstiftning ser jag ej hinder emot att äfven denna rörelse öfvertoges af *bolag*, samt att för öfrigt en del föreskrifter i bränvinsförfattningarne här vunne tillämpning, såsom skyltars anbringande, tidsbestämmer för rörelsens utöfvande och enahanda ansvarsstadganden som för bränvinsförsäljningen. Om under sådana förhållanden ett kommunalt procenteri uppstode, ungefär af samma slag som det kommunala krögeriet, och man uppträdde med yrkande på dess afskaffande, så skulle man säkerligen bemötas med samma argument, som nu i föreliggande fråga anföras.

Samme talare, som ej förstod min mening, erkände dock att han förklarar, det han för sin del ville taga all inkomst från kommunen. Det är just hvad *jag* med min reservation afsett, ehuru blott småningom och i mån som det utan alltför stora olägenheter kunde ske: deruti gå vi hvarandra således fullkomligt till mötes och der hafva vi säkerligen förstätt hvarandra. Han tror icke att reformen i lagstift-

ningen skall vinnas genom den föreslagna skrifvelsen; men Riksdagen har redan förut försökt att sjelf åstadkomma en dylik reform, dock förgäfvades, ty förslaget i ämnet afslogs af båda Kamrarne, och jag tror att Riksdagen häruti handlade klokt; ett lagförslag i ett så grannliga ämne är nemligen icke ett arbete för blott några veckor, som derät vid Riksdagen kunna egnas. Om deremot i en skrifvelse till Kongl. Maj:t Riksdagen begär en utredning af frågan och på grund deraf ett förslag i en bestämd, af Riksdagen uttalad riktning, så kan jag ej inse, hvarför något resultat ej skulle vara att af skrifvelsen förvänta.

Samme ärade talare förstod icke heller syftemålet med skatteförhöjningen. Jag skall strax återkomma dertill.

En annan ärad talare framställde en anmärkning, som sedermera upprepats af flere, och hvars befogenhet jag villigt medgifver. Han yttrade nemligen, att vi borde låta försäljningslagen vara i fred, till dess vi fått se verkningarne af de i densamma senast vidtagna förändringarne, åtminstone till detta årets slut. Utom det att de ifrågavarande förändringarne otvifvelaktigt komme att kvarstå i den nya lagen, så blifver denna i alla fall ej så särdeles hastigt antagen, ty något förslag i ämnet kan ju icke från Kongl. Maj:t inkomma förr än nästa riksdag och det torde väl vara ovisst, om förslaget då kommer att bifallas; jag åtminstone skulle alldeles icke förvåna mig, om Riksdagen det ena året finge mottaga ett sådant förslag från Kongl. Maj:t, men låte det ligga till nästföljande år, innan det bifölls.

Man har här hört mycket tal om lönbränning och smuggling. Det är alldeles otvifvelaktigt, och vare det långt ifrån mig att bestrida, att icke frestelsen till begge dessa lagbrott blifver större, ju högre skatten är — det skälet emot skatteförhöjningen kan icke förnekas — jag tror dock icke att det väger så tungt, ty man säger sig dock vilja medgifva skatteförhöjningen, om statens behof kräfde densamma; men smygbränning och luredrejeri vore väl äfven då att befara. Frågan är således egentligen huru vida ett sådant behof förefinnes eller ej.

En annan talare har sagt, att vi genom skatteförhöjningen skulle ur folkets fickor gräfva upp icke mindre än omkring tio millioner kronor. Först och främst känner jag icke några andra fickor, ur hvilka staten kan gräfva, än folkets, om penningar behövas. En så stor summa som tio millioner skulle staten dock i ingen händelse komma att härfå vinna. Blevde detta förhållandet, så hade jag verkligen gjort mig skyldig till en stor inkonseqvens, då jag tillstyrkt en skatteförhöjning. Jag har nemligen föreställt mig såsom en följd af skatteförhöjningen, nu såsom vid föregående tillfällen, en ej obetydlig förminskning i tillverkningen. Blifver detta förhållandet, så följer deraf å andra sidan äfven en minskning i statens inkomster, dock efter min tro icke så stor, att icke staten i alla fall skulle komma att erhålla ett betydligt öfverskott, om också icke af en så stor summa som tio millioner.

Här har äfven blifvit sagdt, att man borde aflåta skrifvelsen utan att höja skatten. Jag för min del vågar dock tro, att detta var ett

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

af de största felen i 1871 års Bevillnings-Utskotts förslag; och jag tror, att ett sådant beslut under nu varande förhållanden skulle vara ännu felaktigare än det hade varit för fyra år sedan. Om nemligen den föreslagna skrifvelsen aflätes och brännvinsskatten fortfarande förblefve oförändrad, så måste i alla fall den nya försäljningslagen, som uppgjordes af Kongl. Maj:t, ovilkorligen förutsätta en skatteförhöjning, hvilken sannolikt ingalunda komme att inskränkas till hvad som jemnt och nått behöfdes för de ifrågasatta ersättningarne; och man behöfver sannerligen icke vara stark i spekulation för att förstå, att, om Riksdagen afläte en så beskaffad skrifvelse, detta vore detsamma som att säga, att brännvinsskatten komme att förhöjas om ett år. Mine Herrar! Jag har hört sägas, att man drager sig för att nu besluta en skatteförhöjning, därför att spekulationen i brännvin pågår dels hvad beträffar importen dels i afseende på tillverkningen. Men huru mycket svårare skulle man icke få att höja skatten, om man i stället för den nuvarande, må vara temligen betydliga spekulationen helt oförmodadt komme att stå gent emot en ofantligt mycket större, som fortgått under loppet af hela det nuvarande året och kanske ännu längre. Jag tror verkligen, såsom jag i reservationen yttrat, att man på det sättet skulle helt och hållet förstöra den verkan man med skrifvelsen vill åstadkomma. Landet skulle under tiden öfversvämmas af en stört-sjö utaf brännvin. Om det då inträffade att efter denna stora tillverkning och import Riksdagen afslog den Kongl. propositionen om skatteförhöjningen, så måste ju allt detta brännvin, som i förväntan på den blifvande förhöjningen i skatten här tillverkats eller hit införts, försäljas. Prisen skulle då komma att falla, desto mera ju större brännvinsförrådet vore, som skulle afyttras. De flera bedröfliga följder, som deraf vore att befara, äro lätt insedda. Jag tror därför att vill man skrifvelsen, så måste man äfven vilja skatteförhöjningen, så motbudande den senare äfven i många hänseenden må vara.

Samme ärade talare, som framstälde den sistnämnda anmärkningen, hänvisade till den finska brännvinslagen. Men en sådan lag skulle det svenska folket helt visst aldrig vilja underkasta sig. Enligt den finska tillverkningslagen får tillverkningen ej öfverstiga 2 $\frac{1}{2}$ kanna för hvarje landets innebyggare; all införsel af brännvin är dessutom förbjuden. Tillverkningsrätten säljes derefter länsvis på auktion. Lagen innehåller dessutom en mängd detaljbestämmelser rörande försling och till och med innehafvandet af brännvin, bestämmelser, hvilka jag med visshet tror aldrig skall hos oss kunna införas.

En min synnerligen gode vän på hallandsbänken förklarade, att han icke i denna fråga kunde känna igen mig. Jag å min sida måste, tyvärr, säga detsamma om honom; det fanns äfven hos honom i denna sak åtskilliga drag, som jag icke kände igen. Hela denna igenkänningsfråga är emellertid af enskild natur, och jag skall därför icke längre sysselsätta mig dermed.

Samme talare ordade om en annan sak, som sedermera blifvit af andre talare upptagen, och om hvilken jag deremot är angelägen att förklara mig. Anmärkningen rörde landsbygdens s. k. skattskyldighet under städerna. Jag ber i anledning häraf den för frågan intresserade

att uppslå pag. 25 af Utskottets utlåtande. Jag har der, så godt jag kunnat, sökt motivera billigheten och rättvisan deraf, att såväl lands- som stadskommunerna skulle få någon ersättning för de inkomster de skulle förlora genom bränvinsförsäljningsavgifternas upphörande. Under föregående riksdagar och äfven inom Bevillnings-Utskottet — jag är öfvertygad om att Utskottets ledamöter skola gifva mig rättvisa i detta hänseende — har många gånger uttalats, då fråga varit om en sammanslagning af de båda avgifterna, att det låge något mycket motbjudande i att staten skulle göra sig skattskyldig under kommunen; och min afsigt har endast varit att bemöta detta inkast dermed att landet i följd af bestämmelserna i gällande försäljningslag redan betalar betydliga avgifter till kommunerna, särdeles stadskommunerna, och att derföre vore både billigt och rättvist att, i fall genom ett Riksdagens beslut dessa inkomster komme att upphöra, någon ersättning bereddes, och att staten derför äfven borde underkasta sig de uppoffringar, som dermed voro förenade. Kunna mina ord tolkas på annat sätt, så gifves åt dem en mening, som jag alldeles icke hyst. För att ådagalägga huru betydliga dessa avgifter äro och huru olikformigt de utfalla, anhåller jag att få besvara med några siffror. Så finnes t. ex. en stad, der försäljningsavgiften är så stor, att, om det bränvin, som den motsvarar, konsumerades af stadens innevånare ensamt, skulle hvar och en af dessa betala i dylik avgift 6 R:dr om året. Fördelad öfver hela landet är emellertid försäljningsavgiften, såsom jag i min reservation uppgifvit, öfver hufvud taget 40 öre på person. Det finnes en annan stad, der den inflytande försäljningsavgiften är så stor att, om stadens egna innevånare konsumerade motsvarande quantitet bränvin, de skulle hvar och en få betala 18 R:dr om året i försäljningsavgift. Det är påtagligt, huru detta tillgår, nemligen att befolkningen i kringliggande landsbygd reser in till staden och der förser sig med sitt behof af bränvin, hvaremot naturligtvis icke kan vara något att erinra; men förhållandet blir emellertid sådant att försäljningsavgiften till större delen stannar hos stadskommunen och att landsbygden sålunda under densamma gör sig skattskyldig. Jag har icke heller afsett något annat och derföre ansett det vara rätt och billigt, att, om dessa inkomster beröfvades kommunen, något vederlag derför lemnas.

Samme talare berömde — och det var glädjande att höra — den ordning, som på åtskilliga ställen rådde vid försäljningsrättighetens utöfvande; men icke kan det vara meningen att genom ny försäljningslag hindra, det en sådan god ordning fortfarande må ega rum; icke är den beroende ensamt derpå, att de särskilda försäljningsavgifterna stå i lag föreskrifna. Jag kan åtminstone icke finna så vara fallet, och, förr än jag får bevis derför, kan jag icke gå in på, att försäljningsavgiften är ett nödvändigt vilkor för att en så beskaffad ordning, som han öfvermått, skall kunna fortfa, utan snarare tvärtom.

Han framstälde en annan fråga, nemligen, om man gjort allt hvad göras kunde för att inskränka krogarne? Och han skildrade med lifliga färger behofvet af en förändring i sådan riktning. Jag tror mig hafva fattat honom rätt, då jag anser, att han dervid talade om sådana fall, der, oaktadt krogarne varit stängda, de "suphunger" slagit

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

sig tillsammans och fått sitt behof af bränvin fylt på annat sätt. Det vore enligt min åsigt mycket önskvärdt, om det funnes anständiga, ordentliga ställen, der bränvin lagligen kunde fås, och jag tror, att det är just bristen på sådana, som åstadkommit mycket af det öfverklagade onda. Jag vill exempelvis nämna en provins, Skåne, der det finnes mer än 160 ställen på landsbygden, der man lagligen kan få köpa en kanna bränvin, under det att inom en annan provins. Jemtland, icke finnes ett enda sådant ställe, och om skåningar och jemtlandingar kollationera med hvarandra, skola de kauhända finna, att det icke förekommer mera fylleri i Skåne än i Jemtland. Åtminstone hafva klagomålen deröfver icke varit mindre högljudda från den senare än från den förra provinsen. Således är det icke genom indragning af försäljningsrätten, som man skall hämma superiet, utan genom åstadkommande af bättre ordning vid försäljningen.

Man har här talat om missbruken med vin, eller sådana varor, som kallas för vin; och det var den siste talaren, som yttrade sig derom. Ja, mine Herrar! kommer försäljningsafgiften att borttagas, så kan vinhandeln åtminstone till större delen komma under samma lag som bränvinshandeln, hvilket nu möter stora svårigheter, enär i den senare lagen finnes en mängd af afgifterna beroende föreskrifter, som ej låta tillämpa sig på vinhandeln.

Här har blifvit framställd en anmärkning derföre, att jag föreslagit en förhöjning i tillverkningskatten. Jag har redan yttrat mig derom. Jag har yttrat mig om nödvändigheten af skatteförhöjningen i sammanhang med skrifvelseförslaget. Men, säger man, hvarför skall man göra så stor skatteförhöjning som 70 öre per kanna? Först och främst har jag velat göra den så stor, derföre att jag väl förutsåg — och det har jag äfven uttryckligen förklarat — att hvilken siffra jag än föreslog, betyder den litet eller intet. Om Riksdagen ville göra *någon* förhöjning, blir väl storleken af denna i alla fall beroende af votering. Orsaken, hvarför jag tagit en så hög siffra, har emellertid förnämligast varit den, att tillverkningen derefter skulle få vara i fred för ytterligare förhöjning i skatt. Jag trodde, att, om jag föreslog en lägre siffra, eller blott hvad som erfordrades för försäljningsafgiftens aflösning, hvartill ej skulle behövas mer än 10 à 15 öre, så kunde man med temlig säkerhet förutse, att det väntade förslaget till ny försäljningslag skulle åtföljas af förslag om ytterligare förhöjning i tillverkningskatten; och jag befarar, att dessa återkommande rubbningar i afgiften är för industrien af stor skada.

Jag har ingenting vidare att härom tillägga. Jag har skrifvit min reservation så fullständig, att jag deri nedlagt min varma och innerliga öfvertygelse i saken.

Här har blifvit anmärkt, att man skulle vilja ingå på skatteförhöjningen, i fall staten vore deraf i behof. Kunna vi egentligen tala om, att inga statsbehof förefinnas, då vi hafva en statsskuld på öfver 120 millioner kronor? Och då vi förutse ytterligare skuldsättning, finnes då icke plats för dessa penningar, om de skulle inflyta i större belopp än som behöfs för de löpande utgifterna? Finnes icke i statskulden en sparbank, der man kan insätta dem? Om behofvet stode

för dörren, ville Herrarne bifalla förhöjningen. Stundom är det dock bra att bereda tillgångar, *innan* behovet kommer; det kunde möjligen komma alltför hastigt. Men vi hafva ett behof, ett stort sedligt behof — behovet att förbättra lagstiftningen rörande bränvinsförsäljningen; och jag tror icke, att våra barn, våra efterkommande skulle kasta en missnöjd blick på 1875 års riksdag, om vi öfverlemnade åt dem en bättre lagstiftning rörande rusdryckers försäljning, några millioner mindre statsskuld och några tusen mera sedliga och nyktra medborgare.

Jag yrkar fortfarande bifall till min reservation.

Grefve Sparre: Efter att under fyra och en half timma hafva afhört en diskussion af ganska sakrikt innehåll, kan jag icke begära, att Kammaren skall skänka någon uppmärksamhet åt det, jag nu kommer att yttra. Jag kan också så mycket lättare begränsa detta mitt yttrande, som jag redan vid riksdagens början tillkännagifvit min innersta öfvertygelse i frågan, och den sedermera från gotlandsbänken blifvit i dag uttalad på ett sådant sätt, att jag dertill icke har något egentligt att tillägga. Jag har således blott att med ett par ord svara de talare, som motsatt sig en förhöjning af beskattningen. En sådan förhöjning skulle icke hjälpa, sade man. Men hvarifrån hafva vi då utgått, alltsedan vi på 1850-talet började med denna lagstifning mot det öfversvämmande bränvinet? Var det icke från den åsigten, att genom förhöjning af priset minska konsumtionen? Och kan någon menniska disputeras, att, om det är dyrt att supas, det supes mindre? Man har visserligen invändt, att suparen tager sin sista tolfskilling för att skaffa sig bränvin. Ja, det är sant, men den sista tolfskillingen tager så mycket förr slut, när bränvinet är dyrt och man t. ex. får endast 5 supar för samma pris, hvartill man förut fått 20 supar.

Vill man icke följa Herr Englanders råd och helt och hållet borttaga all bränvinstillverkning i allmänhet och belägga varan med en enorm tull vid införsel — och i betraktande af det förfärliga öfvertag bränvinsfloden redan erhållit i vårt land, finner jag dylika åtgärder icke så orimliga som flere talare här sökt framhålla — så måste representationen vara betänkt på, att på något annat sätt bota det onda. Och något annat sätt återstår då icke än att fördyra varan. Kommunerna skola hindra missbruket af bränvin, säger man; men så länge gästgifverier finnas och så länge man icke är förhindrad att från närmaste stad förskaffa sig bränvin, så finnes intet annat verkamt medel mot superiet än att stegra priset på rusdrycker. Af statistiska uppgifter från andra länder kan man på håret räkna ut, hurusom minskning i bränvinskonsumtionen står i jemnt förhållande till bränvinsskattens förhöjande. Af dessa siffror framgår tydligt och klart att, der bränvinsskatten hastigt blifvit höjd, folk, som i allmänhet lefva för dagen och använda sin arbetsförtjenst till dagligt uppehälle, vanligen nöja sig med en sup i stället för två, som de förut kunnat bestå sig, när varan var billigare. Detta är en sak, som är så klar, att den väl icke gerna kan disputeras. Om vi jemföra brän-

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts)*

vinsskatten här i Sverige och i utlandet, finna vi att denna skatt t. ex. i Ryssland, Finland och England blifvit satt enormt hög för att derigenom motverka superiet.

Jag har sett så förfärligt mycket elände såsom följd af fyllerilasten, att jag icke vill, att representationen skall blunda för detta onda; och jag skulle anse såsom det sorgligaste faktum vid denna riksdag, om, såsom jag tyvärr befarar, ingenting nu göres i denna sak. Jag skulle vilja tillstyrka, att denna skatt höjdes till 2 kronor per kanna, men då jag knappast tror, att reservantens förslag om tillverkningskattens höjande till 1 krona 50 öre vinner Kammararens godkännande, inskränker jag mitt yrkande till denna siffra.

Vidkommande för öfrigt denna af Friherre Fock afgifna reservation, som jag finner mycket behjertansvärd, fruktar jag, att han begått det felet att i densamma hafva inblandat så många saker, att han derigenom splittrat det hela. Det är en gammal klok taktik, att, när, såsom i denna fråga, flera olika intressen komma i kollision med hvarandra, man sätter upp hvarje punkt för sig, emedan man derigenom vinner större utsigt att åstadkomma en majoritet. På samma sätt tror jag ock, att det i förevarande fall skulle hafva varit fördelaktigt för frågan i dess helhet, om reservanten i denna punkt hade inskränkt sitt yrkande till bränvinsskattens förhöjande till 1 krona 50 öre per kanna, men deremot i särskilda punkter framställt de öfriga delarne af sitt förslag, såsom angående ersättning åt kommuner m. fl. för de inkomster, som genom försäljningsafgifterna dem hittills tillkommit. På detta sätt skulle möjligen åtskilliga intressen, som nu genom vissa delar af reservantens förslag anse sig för nära trädde, hafva förenat sig i denna punkt med reservanten.

Då jag emellertid hört, att Herr Hammarberg inskränkt sitt yrkande till bränvinstillverkningskattens höjande till 1 krona 50 öre, vill jag, för att spara Herrarnes tålmod och tid, afstå från vidare ordande i saken och instämma i den sistnämnde talarens framställning.

Herr Pehr Ericsson: Allt sedan frågan om en förändrad bränvinslagstiftning för 20 år sedan kom på dagordningen och följaktligen äfven så länge jag deltagit i Riksdagens förhandlingar, har man sökt göra jemkningar och förändringar i lagarne angående tillverkning och försäljning af bränvin. Afsigten med förändringarne i denna lagstiftning har naturligtvis varit att söka hämma missbruken af bränvin och förekomma ett kringgående af dessa lagar. Man har dock icke hunnit långt mot det afsedda målet, ty ett stort fel begicks redan vid 1855 års riksdag, då man beslöt, att försäljningsafgifterna skulle fördelas mellan stads- och landskommunerna. Detta stadgande blef ett tvistefrö, som ständigt skall fortfara, till dess någon lämpligare anordning kommer att vidtagas. Orättvisan af nu varande bestämmelser i afseende å försäljningsafgifterna ligger äfven deruti, att den mindre bemedlade, som icke kan köpa en större quantitet på en gång får betala varan dyrare än den mera förmögne, som kan köpa ett större parti för jemförelsevis billigt pris. Jag har derföre trott, att man genom att sammanslå tillverknings- och försäljningskatten till en

enda på tillverkningen hvilande afgift skulle komma till ett rättvisare resultat, i ty att den mindre bemedlade suparen sålunda icke skulle komma att betala mera för sitt bränvin än den mera bemedlade. Men jag har icke velat gå in på Friherre Focks reservation om förhöjning af skatten till 1 krona 50 öre, utan yrkade i Utskottet, att afgiften skulle höjas till 1 krona 10 öre per kanna, ehuru jag icke kunde vinna bifall för denna min åsigt. Jag föreslog äfven en skrifvelse till Kongl. Maj:t, men icke heller detta förslag vann bifall.

Vid 1871 års riksdag föreslog Bevillnings-Utskottet en skrifvelse till Kongl. Maj:t i samma syfte, och för att icke längre uppehålla Kammaren vill jag yrka, att Riksdagen måtte besluta att aflåta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i enlighet med hvad jag i min reservation närmare utvecklat.

Herr *Uhr* förenade sig med Herr *Pehr Ericsson*.

Herr Hæggström: Då man såsom jag har den oturen att vara den 25:te i ordningen som fått ordet under denna långvariga debatt, så kan det naturligtvis icke falla mig in att ingå i någon vidlyftigare diskussion, utan jag skall fatta mig så kort som möjligt.

Jag vill på förhand säga, att jag under nu varande förhållanden icke vill ingå på någon skatteförhöjning. Jag skulle därför gerna hafva kunnat biträda Utskottets hemställanden i förevarande 2:ne punkter af betänkandet, derest i dem funnits ett par ord, som uttryckligen angifvit, att Utskottet *för närvarande* icke ansett sig böra tillstyrka någon förhöjning af skatten. Men då Utskottet här föreslår Riksdagen att fatta ett helt annat beslut, än det Utskottet vid 1870 års riksdag förordade, och detta beslut är affattadt utan all begränsning till det närvarande ögonblicket, vill jag ej vara med om detsamma.

Ty i likhet med Friherre Fock är jag öfvertygad, att, om något skall kunna uträttas till den inom vissa landsdelar i oroväckande grad öfverhandtagande bränvinskonsumentens förminskande, man måste angripa det onda vid roten, och detta onda ligger i den sorgliga allians staten ingått med kommunerna, då den lemnade dessa en viss andel af skatten i form af försäljningsafgift. Kan man verkligen tro, att kommunerna skola vara benägna att särdeles mycket verka för superiets hämmande, då man känner, att dessas inkomster af bränvinsförsäljningen för åren 1869—1873 i medeltal uppgått till *mer än 15 procent* af statens inkomst å bränvinstillverkningen? Kan man föreställa sig, att kommunerna under sådana förhållanden skola med någon kraft ingripa för att på allvar stäfja missbruket? Jag tror det för min del lika litet, som jag trott det under de föregående åren. Jag anser nödigt, att skatterna sammanslås, och att kommunerna göras intresserade för att superiet icke må florera.

Man har sagt, att superiet skulle minskas genom prisets höjande. Jag tror det också — men då skall förhöjningen tilltagas så att det föreslår, ty med 70 öres förhöjning på kannan kan enligt min öfvertygelse ingenting uträttas till det afsedda syftmålet vinnande. Friherre Fock sade, då han senast hade ordet, att anledningen,

*Frågasatta
ändringar i
bränvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.*
(Forts.)

hvarföre han ville hafva förhöjning i skatten, vore den, att tillverkningen derigenom skulle minskas, en minskning, som enligt hans yttrande också förut, då skatten blifvit höjd, skulle hafva inträffat. Men detta motsäger han sjelf i sin skriftliga reservation. Ty oaktadt skatten år 1871 blifvit höjd från 70 till 80 öre per kanna, har dock, enligt Friherre Focks egna uppgifter, tillverkningen, som år 1869 uppgick till — jag angifver nu endast runda summor — 12,200,000, stigit, 1870 till 15,700,000, 1871 till 15,800,000, 1872 till 16,600,000 och 1873 till 18,000,000; 1874 hade den visserligen nedgått till 17,800,000, men i Mars detta år hade den åter höjt sig med icke mindre än 944,000 kannor öfver hvad den var nästföregående år vid samma tid. Detta är Friherre Focks egna uppgifter (sida 28 af betänkandet).

Man ser således, att förhöjning i skatten *icke* verkat till minskning i tillverkningen, och det är ju också naturligt, att tillverkningen måste gå upp, då konjunkturerna äro gynsamma.

Friherre Fock har också önskat en skatteförhöjning nu, emedan han hoppas, att industrien sedermera en längre tid skall vara fredad för vidare rubbningar. Men om man nu skulle sätta tillverkningsafgiften till 1 krona 50 öre, tror man sig väl då hafva träffat den rätta siffran? Friherre Fock sjelf har varit tveksam derom, och kan han väl då föreställa sig, att industrien sedermera skall vara fredad för rubbningar?

En talare på gotlandsbänken trodde, att ingenting bestående i denna sak skall kunna uträttas på lagstiftningens väg, utan endast på öfvertygelsens, men eget nog slutade han med att instämma i Friherre Focks reservation om en förhöjning i skatten, och huru kan han då säga, att lagstiftningen ingenting förmår?

Jag skulle gerna hafva biträdt Herr Pehr Ericssons reservation, om han icke hade helt och hållet gått förbi den viktiga punkten om kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens rättighet till ersättning. Friherre Focks reservation har deremot den stora förtjensten, att den tydligen uttrycker hvad han vill, nemligen att dessa kommuner och korporationer böra hafva ersättning, men den uttalar också, att staten icke bör binda sig skattskyldig för all framtid. Detta bör äfven innehållas i skrifvelseförslaget; och på grund af hvad jag nu anfört tager jag mig friheten göra följande förslag att Riksdagen ville i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, dels till förminskning af rusdryckers missbruk, dels till åstadkommande af större jemlikhet vid beskattning af brännvin, de nu utgående särskilda afgifterna för minuthandel med och utskänkning af brännvin kunde upphöra, samt att i sådant fall Kongl. Maj:t ville till näst sammanträdande Riksdag aflåta:

- a) Förslag till ny lag för försäljning af brännvin och
- b) Förslag till ersättningar åt kommuner, landsting och hushållningssällskap för de inkomster, som hittills på grund af stadgandena i § 24 af gällande försäljningslag dem tillkommit; dock under förutsättning att ifrågavarande ersättningar, hvad kommuner och landsting beträffar, icke för all framtid borde utgå, utan, i den mån

sådant utan allt för stor rubbning i närvarande förhållanden kunde ske, antingen småningom eller på en gång upphöra; och, beträffande hushållningssällskapen, att en större likformighet i de häraf upphemtade inkomsterna, än den som för närvarande eger rum, småningom måtte beredas;

och hvarå jag hos Herr Talmannen anhåller om proposition.

Som tiden redan långt framskridit och då ytterligare flere ledamöter begärt ordet för att yttra sig öfver det förevarande ämnet, uppsköts den vidare öfverläggningen till kl. 7 i afton, då, enligt utfärdadt anslag, detta sammanträde komme att fortsättas.

§ 3.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *Helander* skriftligen anmält, det han af sjukdom vore hindrad att denna dag deltaga i Kammarrens förhandlingar.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Johan Johansson* i Ringshyttan under 14 dagar från och med morgondagen, i anledning af en nära anförvandts frånfälle.

Herrar *Grenander* och *Sven Magnusson* erhöilo likaledes ledighet från ridsdagsgöromålen, den förre under 8 dagar från och med den 24 och den senare likaledes under 8 dagar från och med den 25 innevarande månad.

Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.